



weekly.meest.com

MeestWeekly

КЕТРІН ВИННИК ВІДВІДАЛА ВЕСІЛЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО

Читайте с. 23



АМЕРИКА ВСЮДИ

Чому президент США взявся
переписувати географію

с. 9



ВАЖЛИВІШІ ГРОШІ ЧИ ПРИНЦИПИ?

Запровадити санкції проти Москви
американським політикам нелегко

с. 14

A-TEAM
Home Care

**Over
\$2,000
in Bonuses**

ЗАПРОШУЄМО НА РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ЛІТНІМИ ЛЮДЬМИ

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати
за своїми близькими та рідними.

215-302-9292



ЩО ЛЮДСТВУ РОБИТИ З РОСІЄЮ?

■ Євген Клен

Сергій Лавров, міністр закордонних справ Російської Федерації (РФ), порадив запам'ятати слова Путіна, що якщо Європа нападе на Росію, то війна буде геть іншою і дуже короткою.

Проте вже зараз на тлі затяжної війни проти України РФ посилила диверсійну активність у Європі. Про це заявив Александр Віндман, колишній службовець Ради національної безпеки США. Він звернув увагу на серію інцидентів у європейських країнах: вибухи на підприємствах оборонної промисловості, проблеми з навігацією в районі Балтійського моря, підозрілі безпілотні літальні апарати, збої в транспортній та іншій інфраструктурі.

На думку американського військового, російські спецслужби використовують вразливі місця відкритих європейських суспільств, щоб атакувати об'єкти, які мають значення для військової допомоги Україні.

Головна мета таких операцій — порушити постачання озброєння до Києва та збільшити витрати європейських країн на підтримку України. Також Москва може розраховувати на зростання суспільного невдоволення всередині самої Європи. Таким чином, Кремль намагається представити підтримку України як джерело постійних ризиків і проблем для європейців.

Віндман зазначив, що російські спецслужби використовують для подібних операцій як агентів Федеральної служби безпеки та Головного розвідувального управління РФ, так і завербованих людей. Він пояснив, що частину операцій проводять шпигуни, які роками працювали під прикриттям. Інший варіант — використання менш підготовлених виконавців, яким завдання передають через месенджери тощо.

Така схема дозволяє російським спецслужбам дистанціюватися від виконавців і водночас проводити велику кількість операцій у різних країнах. На переконання експерта, зростання російської диверсійної активності у Європі пов'язане з відсутністю будь-яких успіхів на полі бою в Україні. Він прогнозує, що на тлі цього Кремль може дедалі дужче робити ставку на інструменти гібридної війни.

Тож Європа має перейти до відповідних заходів — посилити контррозвідувальну діяльність та обмін розвідувальними даними. Також потрібні посилення санкційного тиску, висилання дипломатів, підозрюваних у шпигунській діяльності, виявлення російських агентів і посилення захисту критичної інфраструктури.

Військовий прогнозує, що взимку РФ може посилити операції з дестабілізації європейських союзників України, ба більше, Москва здатна створити масштабний хаос. А також попереджає, що за найнебезпечнішого сценарію Кремль може спробувати організувати атаки з численними жертвами.

Відтак Радослав Сікорський, міністр закордонних справ Республіки Польща (РП), відзначив, що РФ має надто велику дипломатичну присутність у країнах Європейського Союзу (ЄС). «Ми оцінюємо, що в ЄС перебуває більш ніж 2 тис. російських дипломатів. За оцінками спецслужб, до 40 % із них виконують завдання, несумісні з дипломатичним статусом», — наголосив він.

За словами урядовця, російську дипломатичну інфраструктуру вико-

ристовують не лише для традиційної дипломатії, а й для діяльності російських спецслужб, зокрема, для координації агентурних і диверсійних операцій у європейських країнах.

РП уже обмежила пересування російських дипломатів територією країни та закликає партнерів по ЄС зробити те саме. На тлі серії диверсій, кібератак, підпалів і атак на критичну інфраструктуру у Європі проблема стає дедалі очевиднішою: скільки ще людей під дипломатичним прикриттям Москва використовує для ведення гібридної війни всередині самої Європи?

Своєю чергою Майкл Рубін, директор з аналізу політики в Middle East Forum, запропонував розпустити РФ і повернути сусіднім державам захоплені в них території. Він вважає, що поділ Росії не був би ні безпрецедентним, ні дивним. І радить, що робити з РФ, якщо Кремль наважиться розширити війну на країни НАТО. Експерт не виключає, що справа у такому разі може дійти навіть до застосування тактичної ядерної зброї по одній з європейських столиць, проте Москва зазнає невдачі.

За його словами, РФ треба назавжди розпустити за прикладом розпаду Австро-Угорської імперії, офіційний край якій поклала Паризька мирна конференція. Частину територій, які Росія колись відвоювала, могли б повернути собі Фінляндія, РП, Україна та Японія, а решту РФ розділити на чотири-п'ять держав; новим країнам необхідно надати договірні гарантії, щоб запобігти агресії з боку Китаю або інших держав, що можуть захотіти скористатися ресурсами багатого Сибіру. Такий поділ не був би унікальним: існує понад 20 арабських країн, а сомалійці живуть у п'яťох державах — Джибуті, Ефіо-

пії, Сомаліленді, Сомалі та Кенії. Є дві Румунії — одна називається Молдова, і дві Албанії — одна з яких називається Косово. Уроки XX та XXI ст., на думку Рубіна, свідчать, що миру не буде, якщо РФ залишиться єдиною. Якщо Москва розширить війну, найкращий шлях — раз і назавжди покінчити з ідеєю єдиної Росії.

Проте це — теорія, а на практиці Україна розраховує, що перенесення війни на територію РФ посилить тиск на Путіна і змусить його піти на перемовини. Українська стратегія полягає в тому, щоби підвищити економічну й політичну ціну війни для росіян швидше, ніж Кремль зможе зробити те саме для українців. Politico написала, що протягом більшої частини війни російській владі вдавалося захищати населення від бойових дій. Але тепер Україна цю ізоляцію зруйнувала.

Видання вказало, що в серпні ц. р. Україна провела одну з найбільших серій ударів по території РФ із початку повномасштабної війни. Тоді під атаки потрапили об'єкти цивільної інфраструктури, зокрема, склади найбільших російських онлайн-рітейлерів Wildberries та Ozon. «Наслідки стають помітними для пересічних росіян», — констатував часопис.

На жаль, як відмітили журналісти, поки що немає переконливих ознак того, що наслідки українських атак створили загрозу для диктатури. Прогнози щодо можливого перевороту або масових протестів в РФ лунають від початку повномасштабної війни. Але Путіну вдається контролювати ситуацію.

«Атаки створюють проблеми не лише для російської економіки, а й для репутації Кремля», — стверджує Джон Лоу, колишній службовець НАТО. І додає, що російські еліти дедалі чіткіше розуміють, що

війну неможливо виграти на умовах, які раніше заявляла влада РФ. Крім того, удари засвідчили, що замість зміцнення безпеки Росії війна робить її вразливішою.

При цьому експерт не очікує найближчим часом революції чи державного перевороту. Однак, якщо проблеми з паливом триватимуть, а кількість атак на промислові та логістичні об'єкти збільшуватиметься, у росіян може виникати дедалі більше запитань щодо тривалості війни і її причин.

Київ має намір продовжити тиск і на російську авіаційну інфраструктуру й рекомендував іноземним авіакомпаніям враховувати зростаючі ризики під час польотів над РФ. Тім Вілласі-Вілсі, британський експерт, назвав українську повітряну кампанію дуже успішною. Однак побоюється, що становище самої України напередодні чергової зими може бути складнішим, ніж раніше.

Головна проблема Києва — очікуване посилення російських повітряних атак, зокрема з використанням балістичної зброї. Тому Україні необхідно не тільки завдавати збитків російській військовій та економічній інфраструктурі, а й забезпечити власну стійкість протягом зими.

Цього року Україна наросила удари по території РФ. Серед головних цілей — нафтопереробні заводи (НПЗ), летовища, об'єкти паливної та військової інфраструктури. За словами Володимира Зеленського, наслідки атак уже призвели до скорочення нафтопереробних потужностей і зупинки окремих свердловин в РФ. При цьому дальність українських ударів зростає. Зокрема, нещодавно було вражено НПЗ у Башкортостані, приблизно за 1,3 тис. км від лінії фронту, та Ярославської області, приблизно за 700 км від українського кордону.

MeestWeekly

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Corporation Inc.
President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation.
The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.,
Адміністрація: 270 Old New Brunswick Rd, Unit 200, Piscataway, NJ 08854. Tel.: 862-682-4224
E-mail: newspaper.usa@meest.com.
Сайт: https://weekly.meest.com/us

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year,
\$55/half of year.

Ціна одного числа договірною.
Поштова доставка
у США: \$85/рік, \$55/рік року.

Please, pay your subscription to:
Чeki й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 270 Old New Brunswick Rd, Unit 200,
Piscataway, NJ 08854

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агенцій та інтернет-порталів Zaxid.net, УНІАН, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТОН, «Вголос», «Львівський портал» та OBOZ.ua

Дим на центром Києва після російської атаки вранці 8 вересня



СТОЛИЦЯ ПІД ПРИЦІЛОМ

Навіщо РФ розпочала нову кампанію терору в Києві й області?

■ Мирослава Бізикадзе

Російська Федерація (РФ) різко посилила атаки на Київ. Повітряні тривоги тривають годинами, дрони атакують майже безперервно, а балістичні ракети дедалі частіше прориваються крізь українську систему протиповітряної оборони (ППО).

Кремль б'є по житлових кварталах, транспортній та енергетичній інфраструктурі, підприємствах і державних установах. Експерти застерігають: нова тактика Кремля може мати значно ширшу мету, ніж просто завдання війсьним збитків. Москва може намагатися зробити життя в Києві настільки небезпечним і складним, щоб мільйони людей залишили столицю.

КИЇВ УЖЕ НЕ ЗАПІЛЛЯ

Нині столиця України переживає одну з найінтенсивніших хвиль атак за останній час: майже щоденні тривоги, десятки ударних безпілотних літальних апаратів (БПЛА), балістичні та крилаті ракети, пошкоджені житлові будинки, школи, лікарні, підприємства й об'єкти інфраструктури.

Лише 8 вересня російська атака зачепила одразу сім районів міста. Троє людей загинуло, 26 постраждали. Пошкоджені зазнали більше як 20 багатоквартирних будинків, десятки автомобілів, школа, поліклініка, гуртожиток, адміністративні та складські приміщення, автозаправні станції і будівля телевізійного каналу.

Москва фактично переходить до нової моделі виснаження Києва — систем-

ного терору, що має впливати не лише на воєнні можливості України, а й на життя мільйонів цивільних.

Протягом перших років великої війни Київ залишався головним символом української державності. Саме захоплення столиці було ключовою метою російського вторгнення в лютому 2022 року. Російські війська рухалися через Гостомель, Бучу й Ірпінь, намагаючись швидко оточити столицю і змінити українську владу. Тоді загартники не змогли взяти місто воєнним способом. Не вдалося провести «бліцкриг», установити маріонетковий уряд чи змусити Україну капітулювати протягом кількох днів.

Відтоді війна змінилася. Тепер Кремль не може фізично захопити Київ. Але це не означає, що Москва відмовилася від спроб впливати на місто. Якщо Київ неможливо взяти танками, його можна спробувати виснажити ракетами. Якщо неможливо встановити контроль над містом, можна спробувати зробити його максимально складним для життя. І якщо неможливо зламати українську державу одним воєнним ударом, можна поступово руйнувати її економічну та соціальну основу.

ВІЙНА ПРОТИ БУДНІВ

Особливість останніх атак полягає в їхній регулярності. РФ фактично тестує можливість підтримувати постійний психологічний тиск на кількомільйонне місто. На початку вересня Київ пережив кілька днів поспіль масованих атак. Російські БПЛА та ракети змушували людей

годинами перебувати в укриттях, зупиняли роботу транспорту, підприємств і державних установ.

Reuters повідомляла, що удари пошкоджували житлові райони, університети й критичну інфраструктуру. Для Москви це важливо, адже сучасна війна — це не лише знищення військових об'єктів. А й також боротьба за здатність суспільства нормально функціонувати.

Коли мільйони людей регулярно не сплять ночами через атаки, не можуть планувати робочий день, бо транспорт зупиняється під час тривоги, а діти змушені проводити навчання в укриттях, війна починає проникати в кожну сферу життя. РФ не обов'язково повністю знищить Київ фізично. Для досягнення стратегічного ефекту достатньо зробити місто нестабільним.

Росія має кілька інструментів: удари по енергетиці, атаки на транспортну та логістичну інфраструктуру, постійний терор цивільного населення, спроба виснажити українську систему ППО й психологічний тиск на населення і владу.

Сергій Безкрестнов, експерт у галузі військових радіотехнологій, нещодавно попередив про можливість особливо складної зими для Києва. Він звернув увагу на нарощування Росією виробництва ракет і БПЛА й допустив, що столиця може отримати масштабні удари по критичній інфраструктурі. Тож закликав заздалегідь подумати про захист найбільш уразливих категорій населення.

Водночас мова не обов'язково йде про фізичне знищення Києва. Сценарій «мертвого міста» може виглядати інакше — три-

валі перебої з електроенергією, проблеми з теплопостачанням, відсутність стабільного водопостачання, зупинка частини транспорту, закриття підприємств, постійні тривоги тощо. Саме сукупність цих факторів може поступово змінити функціонування мегаполіса.

ГОЛОВНЕ — ЗМУСИТИ ЛЮДЕЙ ВИЇХАТИ

У столиці живуть мільйони людей. Там розташовані центральні органи влади, головні офіси українських і міжнародних компаній, дипломатичні представництва, банки, університети та найбільші медіа. Київ генерує величезну частину української економіки. Тому масовий відтік населення зі столиці став би серйозною проблемою для всієї країни.

Кремль це добре розуміє. Якщо люди почнуть масово покидати Київ через небезпеку або проблеми з базовою інфраструктурою, наслідки можуть бути далекосяжними — зменшиться кількість працівників, постраждає малий і середній бізнес, скоротяться податкові надходження, зросте навантаження на інші регіони України.

Для Кремля це був би спосіб завдати Україні удару без необхідності захоплювати територію. Російська стратегія дедалі дужче нагадує війну на виснаження. Москва розраховує не лише на фронт. Вона розраховує на втому, на демографічні проблеми, на економічне виснаження, на нестачу систем ППО і на те, що цивільне населення поступово втрачатиме можливість жити нормальним життям.

ЧОМУ САМЕ ЗАРАЗ?

Армія РФ продовжує наступальні дії на Сході України, але не може досягти швидкого стратегічного прориву. За таких умов

Кремль традиційно компенсує проблеми на полі бою масованими ударами по українських містах.

Ще одна причина — перемовний тиск. Росія завжди використовує масовані атаки як політичний інструмент. Тож удар по Києву — це не лише воєнна операція. Це сигнал Україні, США і Європі, що Кремль здатний продовжувати війну та підвищувати її ціну. Показовим став удар по Києву 8 вересня, який відбувся фактично відразу після завершення візиту представників президента США, що намагалися відновити перемовний процес.

Третя причина — наближення зими. Адже зима, зрозуміло, є найвразливішим періодом для української енергетичної системи. РФ уже використовувала холод як зброю. І Кремль усвідомлює, що удари по електростанціях, підстанціях і тепловій інфраструктурі можуть створити для цивільного населення значно серйозніші проблеми, ніж звичайні атаки.

І якщо ці удари будуть системними, місто може втрачати здатність нормально функціонувати. Саме це і є найбільш реалістичним сценарієм — не апокаліптичний Київ, цілком стертий із мапи, а Київ, у якому життя стає дедалі дорожчим, складнішим і небезпечнішим.

Але в Кремля є одна проблема — Росія вже намагалася зламати українське суспільство терором. І поки що ці спроби не дали бажаного результату. Після атак 2022-го Україна не капітулювала, після зими без електрики українці не погодилися на російські ультиматуми, після масованих ракетних ударів не відбувся політичний колапс. Навпаки — Москва часто отримувала протилежний ефект, українське суспільство адаптувалося, а бізнес навчився працювати з генераторами.

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Богдан Долінце, військовий аналітик:

— Масовані удари балістичними ракетами РФ по Україні нікуди не зникнуть, однак підхід до їхньої підготовки та проведення може змінюватися. Раніше підготовка до чергової масштабної атаки могла тривати від трьох до десяти діб, та після нещодавніх масованих ударів із використанням різних видів озброєння цей період може стати довшим. Підготовка нової масштабної атаки може займати приблизно від п'яти до семи днів, а в окремих випадках — до десяти. Однак важливою зміною є поява додаткового компонента — систематичних атак, спрямованих на виснаження українських сил ППО й тиск на економіку з використанням постійного лету реактивних ударних дронів. Росії вдалося наростити виробництво таких БПЛА і водночас зменшити залежність від китайських двигунів для них. Це дає російській армії можливість підтримувати значні обсяги застосування дронів під час атак. Імовірно, ми можемо констатувати, що така тактика стане, либонь, постійною з боку ворога.

ОСТАННІЙ МИРНИЙ ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

■ Галина Пагутяк

«24 августа 2013 года» — саме такий був електронний напис на вежі Будинку профспілок у Києві, того самого, де за кілька місяців страшною смертю загинуть люди. Під час святкування Дня Незалежності на Хрещатику домінували російська мова та російські пісні. І люди, розмахуючи українськими прапорами, розмовляли російською.

Кілька місяців тому я переглянула документальний фільм «Вільні люди» Ганни Яровенко з цими кадрами. Фільм починається з них. «А що тут такого? — спитали б до зими 2013-го мої співвітчизники. — Ми просто святкуємо День Незалежності, бачите, навіть радіємо. Народні гуляння, у чому проблема?» А взимку 2014 року весь світ спостерігав розстріли протестувальників на тому ж місці, де махали прапорами і підспівували російській попсі. У прямому етері. Й улюблена народом співачка Руслана заламувала руки й просила не розбивати пам'ятник Леніну, бо ми — не «варвари», та й що подумают про нас європейці. Українська «класика» — що подумают люди. За цим стояв страх перед радикальними рішеннями. Чемні громадяни мають право тільки тупцяти перед червоною лінією Закону.

А потім почалась війна на Сході України — Крим здали, Донбас здали, ну, ви все це добре знаєте. Але мій допис не про це. А про те, що найбільшою помилкою всіх ворогів України й угодовців (не стану називати їх інтелегентним словом «колаборанти») було те, що вони не вірили у здатність українців на спротив, називаючи їх нацменшинами і бидлом. Про фенікса, що воскресає з попелу, вони не чули. До 2013-го ми вже пережили хаос 1990-х, була збудована олігархічна держава, еліту якої становили

колишні партійці, «червоні» директори, прислані з Москви, і колишній криміналітет. А тепер українці були забезпечені хлібом та видовищами, і залишалося знову дрейфувати в бік нового Радянського Союзу. Бо Янукович вирішив усе за них — жодної інтеграції до Європейського Союзу.

Те, що на позір було на останньому місці — культура, насправді було на першому у ворогів України, і внутрішніх, і зовнішніх. Від експансії чужої культури до отруєння меншовартістю і повного стирання національної ідентичності. І воно нікуди не зникло 2026 року. Нагадаю не про тиху сапу культурної окупації, а про ті моменти, які свого часу обурювали мене найдуше.

Почесними гостями й учасниками Форуму видавців у Львові до 2014-го часто були російські письменники, зокрема, Світлана Мариніна, авторка детективів; режисер Роман Віктюк, який випустив свиню на сцену Оперного театру, — йому доручили писати сценарій відкриття форуму.

Великі видавництва: «Фоліо», «Клуб Сімейного дозвілля» — випускали маленькі накладки книг українською мовою і дублювали їх російською набагато більшими. Причому найбільше дотацій від держави отримували саме вони. Й отримують досі, хоч після 2022 року

вже не видають літератури російською.

Про гігантські обсяги імпортованих книг із Росії, що заповнили книгарні на 90 %, нема що й казати. На ці гроші потім фінансувалася зброя, щоб убивати українців. Поличка українських книжок була запхана в темний кут.

Книжковий ринок «Петрівка», який нещодавно розбомбили, торгував винятково російськомовними книгами. Продавці навіть не брали на реалізацію українські видання. «Нема попит», — стверджували вони. Усе це виправдовували законами ринку, а не свідомим руйнуванням української книги. Мовляв, конкуренція. Зробіть свій книжковий продукт конкурентноздатним, тоді побачимо.

Мовою телебачення і кіно була російська. Преса також — пригадайте хоча б розкладки часописів і газет. Російською мовою паралельно виходили газети «Високий Замок», «День» і «Дзеркало тижня». Усі найкращі концертні зали віддавали російським гастролерам. І вони були переповнені.

У Музеї Шевченка в Києві, на Хортиці службовці й чергові гіді не соромлячись спілкувалися російською мовою. А що вже казати про інші.

2014-го перестрашені ліберали, серед яких були, здавалося, притомні люди, організували акцію «Львов гаваріт по-руські», але це

вже був явний перебір. Їх швидко заткнули й досі випомінають кожному. Ось цей факт малоросійського угодовства варто б занести в хронологічні таблиці шкільних підручників з історії, як і інвазію російськомовної попси на обкладинки шкільних зошитів, де їхніми сусідами ставали Шевченко та Франко. Їх ставили на один щабель із безголосими виконавцями чи безталанними писакками, які доручали переклад російськомовних текстів голодним українським філологам і тепер, особливо після 2022 року, вважають себе українськими письменниками, бо на цьому можна заробити у Європі.

На 200-й ювілей Тараса Шевченка мав приїхати Путін, і якби не було Революції гідності, то до нього повзли б на колінах усі угодовці, що добре жили при кожному президентові. І пишалися, що до нашого Великого Поета приїхала така важлива персона. Саме тому вони так ненавиділи поему «Сон», де Шевченко вказав на їхнє гниле лакейське нутро.

Що ж, вибір у митця є завжди: або мовчиш, або тебе ізолюють і ти задихаєшся в клітці, або продаєш себе за гроші й успіх. Це теж називали конкуренцією. Хтось продався з відчаю, а хтось пропався завдяки тому, що замолоду був комсомольським активістом чи співпрацював із КДБ. Вони й досі на вер-

шині харчового ланцюга — комсомольці від культури. І шкодять у міру своїх можливостей, які після повномасштабного вторгнення відчутно зменшилися.

Справжня українська культура була діаспорою в самій Україні. І ось тепер я повертаюсь до фільму «Вільні люди». Невеличкий гурток лірників і кобзарів вирушає в серце самої України — на Черкащину, щоби перевірити, чи пам'ятають там про народну пісню. Вони запитують у дітей, яких пісень ті співають, і діти називають тюремний шансон. У школі дівочий ансамбль співає для гостей «Лістя жолтіє над городом кружастя». Музиканти питають у старших людей, чи не послухали б вони українську пісню. Ті або втікають, або називають їх «американцями».

Урешті серця музикантів заспокоюються в гостинному домі, де розуміють, що таке справжня українська пісенна культура. А у фіналі ми бачимо наших музикантів на Майдані, що пахне димом і кров'ю.

Найгірших репресій в Україні, які закінчувалися вбивствами, самогубствами та божевіллям, зазнала національна музика. Ніколи не довіряйте людям, які не чують української пісні та поезії Шевченка і Франка. Вони втратили національну ідентичність. Рано чи пізно вони заповнять порожнечу душі чимось чужим і знову стануть із вільних людей рабами.



ЧАС ПРИПИНИТИ ВОРОЖНЕЧУ

До цього закликають польські духовні особи та політики

■ Євген Клен

Володимир Зеленський подякував Каролу Навроцькому, своєму польському колезі за посадою, за привітання з нагоди Дня Незалежності України.

Глава української держави висловив бажання розвивати польсько-українські відносини з повагою до минулого та реалістичним поглядом на сучасні загрози. Він також наголосив, що українці завжди пам'ятатимуть про підтримку Польщі, її відкриті серця та двері з перших днів російського вторгнення. Натомість польський президент нагадав, що саме Польща була першою державою у світі, яка визнала незалежність України, що стало виявом підтримки прагнення українського народу до свободи (того ж дня рішення про визнання України прийняла Канада. — Ред.). «У Польщі й досі живе усвідомлення того, що Україна бореться за свою незалежність і можливість самостійно визначати власне майбутнє», — зазначив він.

НЕ ХОЧУТЬ БУТИ ЖЕРТВАМИ

The Guardian написала, що після повномасштабного вторгнення Російської Федерації (РФ) підтримка України дала Республіці Польща (РП) рідкісний шанс опинитися в центрі геополітичної уваги. Пересічні поляки відкрили свої домівки для мільйонів біженців, а влада у Варшаві стала одним із найгучніших адвокатів Києва на Заході. Проте атмосфера безпрецедентного союзу тривала недовго — тепер співчуття змінилося втомою, а в деяких випадках і прямою ворожістю.

За даними останніх соціологічних опитувань служби CBOS, 52 % поляків не хочуть приймати нових біженців з України. Серед причин охолодження стосунків аналітики називають історичні суперечки, політику пам'яті, утому від війни, а також активну російську дезінформацію в соціальних мережах, що підбурює ксенофобію та

міти про «українських утриманців».

А втім, за оцінкою The Guardian, головний фактор, який системно ігнорують політики, полягає в іншому: Варшава виявилася не готовою до того, що українці перестануть бути «безпорадними жертвами». «Польща не усвідомила, що українці — це не просто жертви Путіна, а люди з власною суб'єктністю. Як тільки з'явилася можливість, біженці покинули вітальні своїх господарів, орендували або купили житло, відкрили власний бізнес і створили потужну спільноту, яка почала прямо конкурувати з місцевими жителями. Вони відмовилися бути пасивними отримувачами польської «благодійності», — відзначило видання.

Український бізнес узявся стрімко розвиватися, а сама Україна трансформувалася з пасивного отримувача гуманітарної допомоги на експортера воєнних технологій і досвіду. Київ уже не потребує «посередників» чи «адвокатів» у Варшаві для перемовин із Вашингтоном чи Брюсселем.

Для майже моноетнічного польського суспільства така зміна парадигми виявилася складною. Уряд Дональда Туска, як і його попередники, підживлював міт про «прометейську роль» Варшави у майбутньому України, але не підготував власне суспільство до сприйняття українців як повноправних учасників ринку й суспільного життя.

Помилка Польщі має стати застереженням для решти континенту, підсумувала The Guardian. Незалежно від перебігу подій Україна ставатиме дедалі ближчою до європейських економік. Українці стануть конкурентами в бізнесі для французів і німців так само, як це сталося в РП. А українські лідери приходитимуть до Брюсселя, Парижа та Берліна не по «безплатні набої», а за рівним голосом за столом перемовин, вибореним захистом континенту.

ВОЛИНСЬКИЙ КАМІНЬ СПОТИКАННЯ

Найбільша частка поляків зараз переконана, що ключовою причиною погіршення ставлення до українців є суперечки щодо Волинської трагедії. Такими виявились результати іншого опитування від CBOS. На запитання про причини погіршення ставлення поляків до українців 45,4 % респондентів указали суперечки щодо Волинської трагедії та політику в історичних питаннях. 36,4 % називають соціальний захист, який мають українці в РП. 26,2 % вважають, що роль у погіршенні ставлення до українців зіграла дезінформація та російська пропаганда.

Числа суттєво різняться залежно від політичних симпатій респондентів, які давали відповідь. Зокрема, 49,5 % прихильників партій урядової коаліції вважають, що в погіршенні ставлення поляків до українців винна російська пропаганда й дезінформація. Тема Волинської

трагедії в цій групі респондентів перебуває на другому місці (37,2 %), роздратування соціальним пакетом для українців в РП — на третьому (24,6 %). Водночас серед прихильників опозиційних політичних сил на першому місці Волинська трагедія (55,1 %), на другому — соціальний пакет для українців (47,8 %), а на третьому — заяви українських політиків (35,6 %).

ЗАКЛИК ДО ПРИМИРЕННЯ

Відтак Постійна рада єпископів Польщі оприлюднила звернення із закликом до примирення поляків та українців. Випадки агресії між двома народами владики назвали такими, що заслуговують на засудження. «Ми закликаємо віруючих і невіруючих, усіх людей доброї волі в Польщі шукати в польсько-українських відносинах передусім духу примирення та християнської любови. Закликаємо до чесного історичного діалогу, щоб темні сторінки нашої спільної історії були повністю з'ясовані. Також закликаємо не роз-

палювати національні настрої, спрямовані проти будь-кого», — ідеться в документі.

Єпископи також нагадали про підтримку РП на початку повномасштабного вторгнення РФ до України. Зокрема, вони наголосили, що в лютому 2024-го, коли сотні тисяч українців перетнули польський кордон у пошуках притулку, польські родини відкривали для них свої домівки, а десятки гуманітарних організацій і тисячі волонтерів долучалися до допомоги. Така підтримка українців з боку польського суспільства тоді викликала захоплення та повагу в усьому світі. «Для біженців організували харчування, медичну, фінансову, юридичну, душпастирську, психологічну й освітню допомогу. В цих заходах від самого початку війни на передовій були християнські церкви, їхні духовні особи, а також сотні інших благодійних організацій, парафій, католицьких рухів та об'єднань. Ми ніколи не припиняли й не обмежували цього служіння нашим братам в Україні. Увесь цей час ми як Церква завжди стоїмо на боці тих, хто найбільше постраждав, родин жертв війни, тих, хто страждає і часто вже не має куди повертатися», — відмітили автори звернення.

На думку архиєреїв, прояви солідарності дедалі дужче контрастують із повідомленнями про конфлікти між поляками та українцями. Вони вважають, що такі випадки незалежно від їхнього національного, хуліганського чи кримінального підґрунтя необхідно засуджувати. Водночас автори звернулися до польської влади активніше протидіяти інцидентам на національному ґрунті. «Конференція єпископату Польщі не раз закликала до солідарності з тими, хто потребує допомоги в Україні, а також до примирення між нашими народами, які зазнали болючих ран історії. Ми щиро віримо, що ці рани можуть загоїтися, а над ними постануть взаємна повага та примирення», — підкреслили владики.



Кароль Навроцький

НОВІ НЕВІЛЬНИКИ

Окупанти перетворюють українські території на «російську глибинку»

■ Євген Клен

Зараз Москва прибирає кордони з тимчасово окупованими територіями (ТОТ) України, щоби сприяти інтеграції цих регіонів до Російської Федерації (РФ). Зміни стосуються окремих ділянок Ростовської та Воронежської областей, що межують із ТОТ, а також між окупованим Кримом та частиною Херсонщини.



Світлана Лінник

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ FREEDOM HOUSE

За даними правозахисної організації Freedom House, окуповані РФ території України є одним із найменш вільних місць у світі. У дослідженні захоплені рашистами українські землі отримали мінус 1 бал зі 100 і статус «невільних», тоді як сама Росія — 12 балів, а Україна — 51 бал.

Одним із ключових інструментів окупації Freedom House назвала примус жителів до отримання російських паспортів. Українці, які відмовилися від російського громадянства, мають обмежений доступ до базових послуг, піддаються залякуванням. Правозахисники також указали на обмеження свободи пересування. Для жителів деяких окупованих районів виїзд пов'язаний із проходженням так званої фільтрації, під час якої людей допитують і перевіряють. Politico написала, що окреме місце в доповіді займає політика русифікації. У школах ви-

користовують лише російські навчальні програми. У сфері освіти дітям нав'язують російську версію історії.

Ще однією проблемою залишається майно українців, які покинули свої домівки. Freedom House зазначила, що відмова від російського громадянства та неможливість особисто пройти процедуру перереєстрації власності можуть створити ризик втрати житла. Російська влада використовує норми, що дозволяють оголошувати нерухомість «безгосподарною» та передавати її іншим людям.

Правозахисники також зафіксували переслідування людей за висловлення проукраїнської позиції. Під кримінальні й адміністративні статті потрапляють журналісти, активісти, релігійні діячі та пересічні громадяни. Freedom House попередила, що реальний масштаб репресій установити складно, оскільки незалежний моніторинг на окупованих територіях сильно обмежений.

СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ XXI СТ.

А там діються нелюдські речі. Так, у Голопристанській громаді на ТОТ Херсонщини через відсутність медичної допомоги померла дитина. «Аптек у громаді залишилося дві — у місті та в Новій Збур'івці, підвіз був, поки здійснювалося перевезення людей, а зараз допродують те, що залишилося. Лікарні не працюють, аптеки не працюють уже давно. У медичному закладі Таврійського ще хтось із медиків залишився», — повідомила Світлана Лінник, начальник Голопристанської міської військової адміністрації (МВА).

У Новій Збур'івці якийсь час була швидка допомога, яку перевели з Голої Пристані, але її немає там іще з минулого року. Найближчі населені пункти, де можна отримати хоча б якусь допомогу медичну, — це Бехтери, Залізний Порт, Скадовськ. Там найближча лікарня. Проте якість лікування на найнижчому рівні, зросла смертність, виникають ускладнення, непрофе-

сійно працюють, звідтіля люди їдуть по медичну допомогу до Генічеська, Каланчака, Криму.

Начальник МВА розповіла, що в громаді мама не змогла доправити свою 12-річну дитину до шпиталю і не було кому надати медичну допомогу на місці. Хвору дитину треба було вивезти з населеного пункту на перехрестя, щоб звідти вже «швидка» забрала, а такої можливості в матері не було.

Світлана Лінник зауважила, що окупаційна влада, зокрема гауляйтер окупованої території Херсонщини Сальдо, лише говорить про «складну ситуацію» і «дає доручення», але це порожні слова. Гуманітарну допомогу росіяни не роздають уже щонайменше вісім місяців у селах старостинських округів, у місті її не бачили понад рік. «У Голу Пристань окупаційна влада не потикається. Періодично приїжджає батюшка Московського патріархату, який і роздавав гуманітарну допомогу, але лише тим, хто мав російський паспорт. І то, щоби привезли ту допомогу, люди навіть якийсь час скидалися по 100 рублів», — поділилася вона.

І додала, що взимку окупаційна влада навіть не імітувала, що намагається допомогти населенню. Зараз людей знову чекає взимку випробування холодом, адже немає ні газопостачання, ні теплопостачання, ні електропостачання.

Жінка також розказала, що люди встановлюють у дворах літні печі — кабіці. Деревини, щоб опалювати будинки, немає, пиляти немає де, бо ліс росіяни замінували. Очільниця МВА, якій удалося вивезти з окупації три місяці тому членів своєї родини, які мешкали в багатоповерхівках, каже, що їм доводилося взимку виживати в приміщеннях за температури +3 градуси за Цельсієм, через що обморозили пальці на нижніх кінцівках.

ГЕТЬ ВІД ЦИВІЛІЗАЦІЇ

На ТОТ Луганської області у невеликих населених пунктах також відсутні аптечні пункти, поштові відділення та крамниці, констатував Олексій Харченко, начальник Луганської обласної військової адміністрації (ОВА). «Невеликі населені пункти окупованої Луганщини відрізані навіть від того низького рівня цивілізації, що пропонують загарбники», — зазначив він і додав, що харчові про-

дукти можна купити лише двічі на тиждень, коли приїжджає автокрамниця. В інші дні харчі придбати неможливо. Начальник ОВА також відмітив, що в Рубіжному місцеві отримали рахунки за споживання житлово-комунальних послуг зі значними сумами нарахувань, які здійснила окупаційна влада. Обурення викликали п'ятизначні суми за опалення, якого не було, а також борги за обслуговування території, що фактично не виконували.

І хоча комунальні тарифи підвищують, місцеві люди можуть залишитися без газопостачання. «Із 1 жовтня зросте тариф на вивезення твердих побутових відходів. Замість поступових заходів окупанти вирішили одразу провести різке підвищення ціни — на 50 %. Стосуватиметься це і мешканців багатоквартирних будинків, і власників приватних домогосподарств», — поінформував Харченко.

За його словами, наступного разу тариф переглянуть уже на початку 2027-го. Хоча своєчасна оплата комунальних послуг не є гарантією продовження доступу до них. Мешканцям багатоквартирних будинків погрожують відрізати газопостачання, якщо не укладуть договору на технічне обслуговування обладнання.

Тим часом Кремль упроваджує нові маніпулятивні способи заманювання молоді з ТОТ України в армію РФ для участі у війні. Про це повідомив Центр протидії дезінформації (ЦПД) при Раді національної безпеки й оборони України. «Пропагандистські ресурси активно рекламують історію про хлопця з Донецька, який нібито навчається в закладі вищої освіти й одночасно проходить службу за контрактом», — ідеться в повідомленні. Пропагандисти наголошують, що для таких студентів передбачений спеціальний формат контракту, та закликають інших студентів до участі у війні.

У ЦПД зауважили, що подібні історії формують у молоді уявлення, що служба в армії РФ — це легкі гроші, статус і соціальні гарантії, романтизуючи війну. Зокрема, такими примітивними маніпуляціями Москва хоче завербувати якомога більше молоді для компенсації величезних утрат у війні. «Кремль намагається не лише нав'язати жителям ТОТ російську ідентичність, а й використати це населення як ресурс для продовження війни», — підсумували у відомстві.

АМЕРИКА ВСЮДИ

Чому президент США взявся переписувати географію

■ Мирослава Бзікадзе

Дональд Трамп перейменує моря, озера, летовища та кораблі, мріє про нові штати й навіть натякає на зміну назв океанів. Чому його політика дедалі дужче нагадує практики лідерів, які за життя називали на свою честь міста й цілі країни?

НОВА МАПА СВІТУ

Спершу була Мексиканська затока, яку американська адміністрація перейменувала на «Затокку Америки». Згодом настала черга озера Онтаріо. Наприкінці серпня ц. р. глава Білого дому підписав указ, за яким у документах федерального уряду США водойма має називатися Lake America. Проте Канада не визнала нового найменування, адже понад половину озера лежить на її території.

Потому господар Овального кабінету заявив, що після затоки та озера можна подумати й про океан. І натякнув на можливість зміни назви Атлантичного або Тихого океану. А вже 3 вересня з'явилася ще амбітніша ідея. На тлі війни з Іраном та боротьби за контроль над стратегічними морськими шляхами він запропонував перейменувати Ормузьку протоку на Trump Strait.

Та це ще не все. Трамп підтримав ідею перейменувати штат Нью-Мексико. «Багато хто пропонував змінити назву Нью-Мексико, одного з найбільш штатів із шахрайством на виборах усіх часів, на Нью-Америка. Це набагато престижніше та красивіше для жителів цього потенційно неймовірного штату», — написав він у Truth Social.

У таких діях можна побачити одразу дві різні політичні стратегії. Перша — національний ребрендинг. Саме до нього належать «Затока Америки» й «Озеро Америка». Старі міжнародні або історичні назви замінюють словами, які підкреслюють американську велич і винятковість.

Друга стратегія — персональніша, вписування власного прізвища в державний простір. Саме тому поряд із «Затоккою Америки» дедалі частіше з'являється слово Trump. Завдяки до приходу у велику політику він перетворив власне прізвище на глобальний бренд. Trump Tower, Trump Hotel, Trump Golf, численні житлові комплекси та комерційні проекти. Але тепер бренд починає переходити з приватного бізнесу в державний простір.

АЕРОПОРТ І КОРАБЛІ

Один із найбільш символічних випадків стався у Флориді. Palm Beach International Airport, через який Трамп регулярно літає до своєї резиденції Мар-а-Лаґо, отримав нову назву — President Donald J. Trump International Airport. Відповідне рішення підтримала влада штату. Зміна викликала дискусії не лише політичного, а й практичного характеру — зокрема, щодо витрат на ребрендинг та можливих проблем із міжнародними авіаційними системами.

Для американської політичної традиції це доволі незвична ситуація. У США аеропорти часто називають на честь президентів: Джона Кеннеді, Рональда Рейґана, Джорджа Буша. Проте такі рішення приймають після завершення політичної кар'єри або смерті державного діяча. Трамп же отримує подібне визнання, перебуваючи при владі. У Флориді також з'явився President Donald J. Trump Boulevard, що веде до Мар-а-Лаґо.

Ще один напрям — Військово-морський флот. Адміністрація президента просуває створення нового класу бойових кораблів — Trump-class. Один із запланованих кораблів має називатися USS Defiant. Крім того, американські медіа повідомляють про можливість назвати на честь Трампа майбутній авіаносець. Така перспектива викликала особливу увагу, оскільки йшлося

про можливу зміну раніше запропонованої назви, пов'язаної з Дорісом Міллером, героєм Другої світової війни.

В американській військовій традиції кораблі часто носять імена президентів — USS George Washington, USS Abraham Lincoln, USS Ronald Reagan, USS Gerald R. Ford, однак теж після завершення активної політичної кар'єри.

51-Й ШТАТ

Паралельно з перейменуванням географічних об'єктів Трамп продовжує говорити й про зміну кордонів Сполучених Штатів. Ще під час попередніх років своєї політичної кар'єри він не раз заявляв про необхідність придбати Ґренландію. Після повернення до влади ця тема знову стала актуальною.

Американський лідер пояснив інтерес США до найбільшого острова світу стратегічними й безпековими причинами. Ґренландія має величезне значення для контролю Арктики, морських шляхів і потенційних природних ресурсів. Хоча Ґренландія та Данія, її протектор, категорично відкидають можливість такого продажу.

Та ще більш провокаційними стали заяви Трампа про Канаду. Він називав її потенційним 51-м штатом США. У періоди торговельних конфліктів ця риторика особливо посилювалася. Канадські політики відповіли, що країна не має наміру відмовлятися від суверенітету.

І тут виникає парадокс. Пуерто-Ріко десятиліттями чекає на статус штату. Його жителі є громадянами США. Вони служать в американській армії, користуються американським паспортом, але не мають повного представництва у Конгресі.

Питання про перетворення острова на штат виносили на референдуми. Прихильники такого рішення стверджують, що мільйони американських громадян фактично мають

обмежені політичні права. Опоненти наголошують на економічних, мовних і політичних проблемах. Проблема статусу Пуерто-Ріко, що вже більш ніж століття перебуває під американським контролем, залишається невирішеною.

ЧИ БУЛО ТАКЕ В ІСТОРІЇ?

Особливо активно живі лідери починали називати на свою честь міста, площі, аеропорти, університети й цілі регіони в країнах з авторитарними або персоналістськими режимами. Іноді це було проявом культу особи. Іноді політичним рішенням парламенту, а іноді частиною масштабного державного ребрендингу.

Одним із найвідоміших історичних прикладів був Наполеон Бонапарт. За його життя назви, пов'язані з імператором, отримували міста, площі, мости й інші об'єкти на територіях Французької імперії. Імператор також створював нову політичну географію Європи.

Міста називали на честь членів його родини, генералів і військових перемог. Це була не просто демонстрація марнославства. Наполеон використовував географію як інструмент політики. Мапа мала показувати, хто контролює територію.

Йосип Сталін також став одним із наймасштабніших прикладів персонального увічнення за життя. Його ім'я присвоювали містам по всьому Радянському Союзу та за його межами, приміром, Сталінград (тепер Волгоград), Сталіно (тепер Донецьк), Сталінабад (тепер Душанбе), Сталінварош в Угорщині та численні інші населені пункти й підприємства. Після смерті Сталіна більшість таких назв була змінена.

Володимир Ленін теж став символом географічного культу. Петроград перейменували на Ленінград 1924 року, одразу після його смерті. Але ще за життя Леніна його ім'я мали фабрики, військові части-

ни, райони й інші об'єкти. Після розпаду СРСР місто повернуло собі історичну назву — Санкт-Петербург. Проте Ленінградська область досі зберігає старе найменування.

Один із найяскравіших сучасних прикладів — Казахстан. 2019-го, після відставки Нурсултана Назарбаєва з посади президента, столицю Астану перейменували на Нур-Султан. І він продовжував відігравати важливу роль у політичній системі Казахстану. Його ім'ям також називали міжнародний аеропорт, університет, вулиці, політичні та культурні об'єкти. Але 2022 року, після політичних змін у країні, столиці повернули назву Астана.

Проте абсолютним рекордсменом персонального культу можна вважати Сапармурата Ниязова, президента Туркменістану. Він проголосив себе Туркменбаші — «батьком усіх туркмен». За його життя країна пережила безпрецедентну кампанію перейменувань. Його ім'ям називали міста, вулиці, школи, летовища та підприємства.

У Туркменістані навіть перейменували місяці року — січень отримав назву «Туркменбаші», квітень назвали на честь матері президента. Після смерті Ниязова частину його рішень скасували.

У Туреччині ситуація значно складніша. Реджеп Тайїп Ердоган не створював настільки тотального культу власного імені, як Ниязов чи Сталін. Проте за його правління з'явилася значна кількість об'єктів, названих на честь чинного президента. Найвідоміший приклад — Resat Tayyip Erdogan Stadium у Стамбулі. Його ім'ям також названі університети, культурні й інфраструктурні об'єкти.

Ще один приклад — Чечня. Ім'я Ахмата Кадірова отримали міжнародний аеропорт Грозного, центральні вулиці, спортивні комплекси, мечеті та площі. Його син Рамзан також став частиною масштабного персонального культу.

ДОНБАС НЕ ЗДАЄТЬСЯ

■ Євген Клен

Кремлівський диктатор наголосив, що Київ відкрив «скриньку Пандори», почавши удари по цивільних об'єктах у Російській Федерації (РФ), тож тепер отримує «відповідь». Хоча російські атаки на мирні українські міста відбувалися й до цього.

ВІСІМ ПУНКТИВ

Нещодавно гакерська група Black8Mirror опублікувала скріншоти аналітичної записки «Сценарії досягнення миру в конфлікті Росія—Україна», яку нібито написав Герман Греф, голова правління російського державного Сбербанку. Його тези такі:

1. Вирішальна воєнна перевага РФ. Імовірність такого результату в найближчі 12—24 місяці експерт оцінює у 7 %. До цього сценарію входить повний контроль над окупованими регіонами. Передумовою такого результату назвали другу хвилю мобілізації в РФ не менше як 300—500 тис. осіб. «Без цього чисельність для масштабного настання недосяжна. Поточні 80 тис. контрактників на квартал за втрат 20—25 тис. на місяць не дають нарощування», — ідеться в документі. Водночас у Кремлі побоюються, що мобілізація — головний соціальний ризик для Росії. Адже опитування вже фіксують падіння рейтингу Путіна, і його завищено через «спіраль мовчання», а мобілізація може знизити його ще відчутніше.

2. Мир на умовах РФ. Сценарій утрати Україною західної підтримки, за якого Росія отримує «заморожені території», зняття частини санкцій і гарантії невступу України до НАТО у «злитому» документі росіяни оцінюють у 12 % на горизонті 12—18 місяців. Оцінку автори пояснили тим, що потрібен збіг одразу трьох факторів — обвалу підтримки США, енергетичної кризи в Європі та кризи в Україні.

3. Заморожений конфлікт із частковим зняттям санкцій. Цей варіант автори називають найімовірнішим сценарієм (32 % на обрії 6—12 місяців). Він передбачає замороження ситуації по лінії фронту, частина санкцій знімається

і НАТО «залишається закритим для України». «Максимальна ймовірність тому, що збігаються інтереси всіх ключових гравців: Трамп хоче deal до midterms, Росія хоче зафіксувати території, Європа хоче стабільності, електорат США хоче закінчення», — указано в документі.

4. «Корейське заморожування» без формальної угоди. Сценарій стабілізації фронту, але збереження війни юридично оцінили у 22 % в найближчі півтора року. Висока ймовірність пояснюється тим, що «обидві сторони є надто слабкими для перемоги, але надто сильними для поразки».

5. Затяжна війна ще на два—три роки. Імовірність продовження війни з поточною інтенсивністю оцінюють у 15 %.

6. Мир на компромісних умовах. Імовірність укладання договору зі взаємними поступками автори оцінюють у 5 % у найближчі 12—24 місяці. Адже цей сценарій вимагає політичної трансформації, до якої жодна сторона не готова.

7. Мир на умовах України. Мова про повернення РФ до кордонів 2014-го або й 1991 року, вступ України до НАТО та виплата репарацій Росією. Його експерти самовпевнено оцінили у 2 %. «Сценарій вимагає «чорного лебедя», якого на горизонті не видно», — зазначено в записці.

8. «Чорні лебеді». У документі розглядають варіанти ядерної ескалації, «нового Чорнобиля», зіткнення РФ і НАТО, «палацового перевороту» в Росії, конституційної кризи в Україні, повернення до війни в Ірані, прориву в технологіях дронів. Імовірність «чорного лебедя» автори оцінюють у 5 %.

ДОНБАС У ЦЕНТРІ УВАГИ

Путін зробив центром своїх теперішніх вимог у перемовинах Донбас, але його імперіалістські бажання виходять за межі Донецької області. Про це свідчать як його заяви, так і характер наступальних операцій російської армії, вважають в американському Інституті вивчення війни (ISW).

Російські війська продовжують наступальні дії на різних ділянках фронту,

льєф та українська оборона суттєво ускладнюють подальше просування окупантів.

Аналітики полічили, що в серпні ц. р. середній темп просування російської армії на всьому театрі бойових дій становив 2,91 кв. км на день. На пріоритетних напрямках у Донецькій області темпи були ще нижчими — близько 2,36 кв. км на день. Якщо російська армія продовжить просуватися такими темпами, їй знадобиться час до 2 жовтня 2022-го, щоб захопити решту 19 % Донецької області. Водночас в ISW наголосили, що цей розрахунок не означає, що РФ справді зможе захопити всю область до цієї дати.

Численні заяви Путіна про терміни захоплення Донеччини можуть бути пов'язані не лише з військовими розрахунками, а й з необхідністю демонструвати російському суспільству «перемоги». Згідно з висновком ISW, диктатор намагається переконати населення в неминучості перемоги, водночас не переводячи російське суспільство у режим повномасштабної війни.

ЛИПОВІ ОХОРОНЦІ

Тим часом росіян стали масово заманювати на контрактну службу у війську під виглядом роботи охоронцями складів Wildberries та Ozon, які

методично знищують «птахи Мадяра». Майже всі вакансії мають однакову назву — «Охорона складів WB і «Озон» у складі мобільно-вогневої групи». В оголошеннях потенційним кандидатам обіцяють одноразову виплату до початку нових мобілізаційних процесів і акцентують на тому, що кількість місць обмежена.

Насправді ж ідеться про укладення однорічного «спецконтракту» з Міністерством оборони РФ. Один рекрутер стверджував, що потрібні здорові, несудимі, до 40 років чоловіки для охорони складів від безпілотних літальних апаратів. При цьому він запевняв, що підписантів не відправлять безпосередньо на війну в Україні.

Процедура оформлення такого контракту аналогічна до процедури для тих, хто безпосередньо підписує контракт для участі у війні. Кандидат має надати документи, після чого його відправляють на підготовку до Тули. За підписання контракту обіцяють одноразову виплату в сумі 3,1 млн RUB. Експерти називають вакансії охоронців складів «заманухою» для набору контрактників до російської армії. За їхніми словами, через жорстку модерацію оголошень на тему війни автори використовують завуальовані формулювання.

Подібні способи вербування в РФ застосовували й раніше. Росіянам пропонували роботу в Білорусі та Китаї, водіями гуманітарних вантажів або під виглядом «миротворчої» діяльності. Масова поява таких оголошень тепер відбувається на тлі зниження темпів набору контрактників до російської армії. За даними Яніса Клюге з німецького Інституту проблем міжнародної безпеки, у першому півріччі 2022-го до російських військ завербували 172 тис. людей — на 19 тис., або приблизно 10 %, менше, ніж за аналогічний період торік.



Герман Греф

ПУТІН ВІДЧАЙДУШНО МАНЕВРУЄ

Кремлівський диктатор повсякчас змінює риторику

■ Ігор Голод

Воєнний злочинець прикриває відсутність реальної готовності до компромісів блефом.

«РЕВЕРАНС» ТРАМПУ

Володар Кремля не раз висловлювався цього місяця щодо мирних перемовин з Україною. Зокрема, 1 вересня заявив, що не може вести перемовини з нею, бо вважає її терористичною організацією. Натомість, із його слів, участь США матиме вирішальне значення у «врегулюванні конфлікту».

Однак 3 вересня на запитання журналіста: «Чи зберігається хоча б мінімальна перспектива мирних і конструктивних перемовин щодо України?» — відповів: «Чи є шанси? На мій погляд, є». Водночас, на думку диктатора, лише Російська Федерація (РФ) та Україна можуть завершити війну. А всі інші країни — тільки підтримувати перемовини процес.

Політолог Ілля Котов пояснив, що «Путін укотре маніпулює»: «Раніше його логіка полягала в тому, щоб великі держави зустрілися без України й вирішували її долю. Тепер ситуація змінилася, бо навіть серед країн, на які розраховував, його фактично ніхто прямо не підтримує. Путін не хоче, щоби поруч із президентом України сиділи представники Польщі, Німеччини, Великої Британії чи США».

Своєю чергою аналітики американського Інституту вивчення війни дійшли такого висновку: «Путін і посадовці Кремля навмисно використовують суперечливі формулювання, щоби приховати справжню природу набажання Москви брати участь у добросовісних перемовинах, намагаючись зобразити себе як охочого перемовника. Однак одночасно Кремль дотримується своїх максималістських вимог щодо капітуляції України. Сергій Лавров, міністр закордонних справ РФ, повторив вимоги, рівносильні повній капітуляції України, симулюючи готовність до перемовин, висувуючи забаганки, із якими Київ ніколи не міг би погодитися».

Дмитро Песков, речник Путіна, 4 вересня говорив

про «відсутність конкретних передумов для виходу на мирне врегулювання», бо Україна не погоджується з вимогами, озвученими диктатором 14 червня 2024-го. Він зажадав тоді, щоб Україна вивела війська з Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей, зреклася їх і Криму та вступу до НАТО, а всі держави світу — скасували санкції проти агресора.

«СІ НАТИСНУВ»

Водночас «реверанс» Путіна був адресований і главі Китайської Народної Республіки (КНР) — диктатор доповнив відповідь журналісту реченням: «Сі Цзіньпін, коли ми з ним зустрічаємося, також постійно порушує це питання». Бо той заявив ще 30 серпня, що виступає за рівноправний і впорядкований багатополарний світ, у якому суверенна рівність і взаємна повага є основоположними принципами.

1 вересня запевнив, що готовий посилювати комунікацію та координацію з усіма сторонами, щоби сприяти політичному врегулюванню в Україні. І нагадав, що представив улітку 2024 року пропозиції КНР щодо політичного врегулювання, які передбачали повагу до суверенітету й територіальної цілісності всіх країн і негайне припинення вогню. «Сі натиснув — Кремль заговорив про завершення війни», — зауважив політичний оглядач Олег Байрак.

А політолог Олена Борділовська відмітила, що КНР не зацікавлена в поразці РФ та її подальшому розвалі. Бо Росія для Сі Цзіньпіна — не лише величезний підконтрольний сировинний придаток, а й противага домінуванню США і НАТО.

Зі свого боку російський публіцист Андрій Піонтковський зауважив: «Оголошені Сі плани координації ним особисто процесу припинення війни в Україні смертельно налякали вже повністю залежного від нього імперського маніяка. Він виглядав надзвичайно жалюгідним і розгубленим».

АБИ ВІДТЯГНУТИ САНКЦІЇ

3 вересня кремлівський диктатор реагував своєю

заявою про шанси на перемовини ще й на відповідь Дональда Трампа на запитання: «Чи є надія, що Путін проведе з вами ще один саміт у найближчому майбутньому?» — «Хочу провести його тоді, коли ми будемо готові укласти мирну угоду, коли ця війна добігатиме кінця».

Аналітик Віталій Портников каже, що диктатор намагається відтермінувати своїми миролюбними заявами ухвалення Конгресом США нових санкцій проти РФ і тих, хто купує її нафту. Відтермінування американських санкцій важливе для Путіна ще й тому, що він, як зауважив Павло Клімкін, ексміністр закордонних справ України, завжди вважав, що час працює на нього.

Ще одним потужним стимулом для чергових «миролюбних» запевнень Путіна на адресу президента США став серпневий саміт міністрів фінансів країн G20. Коли Антон Силуанов, міністр фінансів РФ, запропонував обговорити там сфери можливої економічної співпраці, його американський колега Скотт Бессент рішуче урвав того, заявивши, що будь-які кроки неможливі до повного завершення війни.

Тарас Жовтенко, експерт із міжнародної безпеки, прокоментував: «Ця розмова дуже нагадує ситуацію, коли директор ЦРУ Джон Реткліфф попереджав 25 серпня російське керівництво у Москві, що команда Трампа серйозно налаштована зосередитися саме на економічних інструментах тиску».

ГЛУХИЙ КУТ

Джерела газети The New York Times відзначили, що «візит Реткліффа став черговою спробою адміністрації Трампа вдихнути нове життя в перемовини, що зайшли в глухий кут». Вони також розповіли, що директор ЦРУ передав главі Федеральної служби безпеки РФ невісні дані про реальне становище Росії у війні проти України й закликав погодитися на мирну угоду.

За словами джерел порталу Axios, Реткліфф також запропонував провести тристоронню зустріч між президентами США, України й РФ, однак після того,

як зміст послання американського представника став відомий Путіну, той від зустрічі з Реткліффом відмовився. Його речник Песков повідомив, що саміт президентів можливий лише для фіксації домовленостей — складного процесу урегулювання з величезної кількості деталей.

Газета Washington Post написала з посиланням на представників російської еліти, що Путін сприйняв спробу переконати його зупинити війну як ознаку слабкості США. На запитання журналістів про хід війни він відповів: «Не сумніваюся, що ворог посплеться».

Про те, що відбулося після цієї заяви, читач уже знає — Трамп оголосив, що зустрінеється з Путіним лише тоді, коли той буде готовий укласти мирну угоду. Натомість диктатор заспокоїв президента США запевненнями, що шанси на мир нібито є.

Відчайдушні маневрування володаря Кремля таки приносять йому бажані результати. Оскільки главі Білого дому напередодні виборів до Конгресу й на тлі ризику втрати республіканцями більшості в ньому потрібні «електоральні бали», він сповістив, що відправляє своїх спецпосланців Стіва Віткоффа та Джареда Кушнера до Москви й Києва з пропозицією завершити війну.

Однак ті почули в Кремлі, за словами політолога Олеси Яхно-Белковської, «абсолютно тупикову перемовну позицію». За даними західних медіа, Путін не готовий до домовленостей доти, поки російські війська не захоплять усієї

Донецчини. Диктатор також продовжує наполягати, щоб Україна зреклася чотирьох областей, на які претендує РФ, і вступу до НАТО.

За інформацією Юрія Ушакова, помічника диктатора, його шеф уперто очікує від Києва «усунення причин конфлікту». Фактично йдеться про повернення України до сфери впливу Кремля — з відмовою від курсу на Європейський Союз і НАТО та від власної політики, ідентичності й інформаційного простору.

Відтак Лавров заявив, що Москва прагнучиме досягти своїх цілей не за столом перемовин, а на полі бою. Тому, за його порадами, західним країнам не варто «метушитися» зі своїми новими ідеями щодо українського питання.

Підвищуючи ставки, Путін прагне не лише виторгнути якомога більше, а й собі здобути «електоральні бали». За даними газети Le Figaro, американські перемовники розказали в Києві європейським партнерам, що Росія знову буде готова до переговорів після виборів до Держдуми і що в цьому контексті варто готуватися до нового етапу перемовин.



Антон Силуанов

НА РАДІСТЬ КРЕМЛЮ

На виборах у ФРН перемогла ультраправа партія AfD



■ Петро Йосип

На парламентських виборах у німецькій землі Саксонія-Ангальт перемогу здобула ультраправа партія «Альтернатива для Німеччини» (AfD). Із результатом 43,8 % голосів вона значно випередила панівну партію «Християнсько-демократичний союз» (ХДС), яка набрала 18,5 %. Антикапіталістична ліва партія отримала 9,5 %, а соціал-демократи та «зелені» — 8 % і 9 % відповідно. Для AfD цей результат став найкращим з моменту її заснування 2013 року. Саксонія-Ангальт має найнижчий валовий внутрішній продукт серед 16 федеральних земель Федеративної Республіки Німеччина (ФРН). Її населення становить близько 2 млн. Від часу возз'єднання населення регіону скоротилося різкіше, ніж у будь-якій іншій федеральній землі. Політична програма AfD передбачає різке обмеження імміграції, відновлення тісніших стосунків з Російською Федерацією (РФ) і скорочення допомоги Україні. Партія розглядає свій регіональний успіх як плацдарм для боротьби за федеральну владу 2029 року. Ульріх Зіґмунд, лідер AfD у Саксонії-Ангальт, після оголошення результатів назвав їх історичними та заявив, що виборці вимагають політичних змін. Цю філію німецька внутрішня розвідка класифікує як правоекстремістську. Партія звинувачення в екстремізмі відкидає.

УДАР ПО ХДС

Результат виборів став серйозним ударом для канцлера Фрідріха Мерца. Аж 87 % виборців цієї землі були невдоволені роботою федерального уряду. «Ми всі глибоко вражені. Ми не очікували такого повороту подій. З учорашнього дня щось змінилося не лише в Саксонії-Ангальт, а й у всій Німеччині. І цей результат виборів матиме наслідки. Він також вплине на міжнародну ситуацію», — зазначив він.

Політик зауважив, що результат виборів у землі Саксонія-Ангальт утішить РФ. Бо впевнений, що Кремль намагається впливати на результати виборів у ФРН: «Я ні на міліметр не відступлю від свого принципового переконання, що ми маємо захищати

нашу свободу від Москви, особливо зараз. І якщо перестанемо підтримувати Україну, завтра ситуація не покращиться, а стане ще гіршою. Мета російського державного керівництва — дестабілізувати систему цінностей того, що ми колись називали Заходом. І ця система цінностей не підлягає обговоренню».

Канцлер заявив, що AfD ставить під сумнів демократичні інститути та правила ФРН. За його словами, саме тому не можна ігнорувати такі результати виборів. «Це найсерйозніша поразка на виборах, якої ХДС зазнала за останні роки, навіть за останні десятиліття», — визнав глава німецького уряду.

І закликав ХДС і Соціал-демократичну партію Німеччини не допустити, щоби «правий» популізм

зайшов аж так далеко. А також указав, що коаліція має краще доносити до громадян ФРН суть реформ, які просуває уряд. «Крім того, у світі спостерігається накопичення криз — війна, штучний інтелект і багато інших проблем, що викликають у людей серйозний неспокій. Пересмислення всього цього та досягнення глибшого розуміння, як мені здається, є одним із завдань, що стоять перед усіма нами, і я особисто також беру на себе це завдання», — запевнив політик.

Ангела Меркель, екс-канцлер ФРН, назвала перемогу AfD справжнім переламним моментом в історії Німеччини. «Це просто шокує, — заявила вона. — Моє серце обливається кров'ю». Політик закликала демократичні

сили краще працювати з виборцями там, де вони отримують інформацію, зокрема в соціальних мережах. Проте застерегла від надмірної концентрації на самій AfD.

ДРУЖБА З РОСІЄЮ

Звертаючись до своїх прихильників рішучим і впевненим тоном, Аліса Вайдель, лідер AfD, сказала, що її країна має право на мільярди у вигляді компенсації від недружньої іноземної держави. The Telegraph пояснила, що вона мала на увазі не РФ, а Україну.

Голова партії нагадала про знищення 2022 року газогону «Північний потік», призначеного для транспортування російського газу Балтійським морем до ФРН. «Можу сказати вам, що ми зробимо, коли отримаємо урядові повноваження. Ми висунемо вимоги про відшкодування збитків. Українці й Зеленський мають заплатити за підрив наших газогонів. Країна, що чинить таке, не є нашим приятелем!» — підкреслила вона. Натомість, на думку Вайдель, справжнім приятелем Німеччини є Росія.

Скориставшись нагодою, Путін 2019 року публічно засудив імміграційну політику Меркель як «кардинальну помилку». «Ліберальна ідея передбачає, що нічого робити не потрібно — мігранти можуть безкарно вбивати, грабувати та ґвалтувати, оскільки їхні права як мігрантів мають бути захищені. Що це за права? Кожен злочин повинен мати своє покарання», — заявляв тоді володар Кремля. Цими словами він прагнув позиціонувати себе як ідеологічного союзника європейських опонентів масової імміграції та відкритих кордонів.

На думку журналістів The Telegraph, з огляду на особливу історію як частини колишнього радянського блоку повідомлення про те, що РФ у цьому питанні — на їхньому боці, глибше

вразило колишню Східну Німеччину. Греґуар Рус, директор програм із питань Європи, РФ та Євразії в Чатем-гаусі, зауважив, що з погляду статистики це може здаватися нелогічним, оскільки земля Саксонія-Ангальт прийняла набагато менше мігрантів на душу населення, ніж інші регіони ФРН. «Проте AfD розглядає Росію як своєрідного захисника християнської Європи. Тож у певному сенсі краще «знайти з нею якийсь компроміс», аніж боротися з тим, кого вважають своєрідним «християнським ведмедем», — пояснив він.

Видання назвало й прозаїчні пояснення поблажливості AfD щодо Путіна. До розриву, що стався після його нападу на Україну, економічні зв'язки ФРН із РФ були життєво важливими для обох країн. А Ганс-Томас Тільшнайдер, депутат парламенту Саксонії-Ангальт від AfD, який розробив маніфест партії, розповів The Telegraph, що зацікавленість партії на Росії, по суті, пов'язана з грошима: «Щоб Німеччина знову стала сильною, щоб вона знову стала на ноги, їй потрібна дешева енергія. Росія може це запропонувати. Мені байдуже, хто править у Москві, бо в них є дешева сировина, а ми її купуємо».

Газета констатувала, що це фактично, звернення до німців, яких турбують рахунки за енергоносії. Протягом десятиліть РФ постачала ФРН третину її імпорту нафти та більш ніж половину природного газу за відносно низькими цінами. «Рішення Німеччини після вторгнення в Україну припинити закупівлю дешевого російського газу мало відчутний вплив на споживачів і підприємства», — мовиться в публікації. Наразі в країні найвищі ціни на електроенергію для домогосподарств серед усіх членів G20. А підрив «Північного потоку», який, можливо, здійснили українські агенти, додав ваги проросійській риторикі AfD.

П Р Я М А М О В А

Дональд Туск,
прем'єр-міністр Польщі:

— Лише ідіоти або зрадники можуть радіти тріумфу AfD у Німеччині. І таких трохи назбиралося в опозиційних політичних силах «Конфедерація» та «Право і справедливість».



■ Ігор Голод

Кремль намагається скористатися тріщиною у стосунках союзників.

СПРИЯТЛИВІ ВІТРИ

Дональд Трамп нещодавно сказав, що не може гарантувати Великій Британії підтримку в разі конфлікту з Аргентиною через Фолклендські острови. І дорікнув Лондону за відмову долучитися до військової кампанії США проти Ірану.

Нову хвилю напруги навколо Фолклендів здійняв власне президент США. Спілкуючись із пресою, він відповів на запитання про позицію США щодо цих островів так: «Завжди переглядаю кожну позицію».

Уряд Сполученого Королівства відреагував того ж дня, нагадавши, що фолклендці — це британці. І що 99,8 % із них проголосували на референдумі 2013 року за збереження цього статус-кво. Та Хав'єр Мілей, президент Аргентини, заявив у своєму телезверненні, що не зречеться претензій на острови й що для його країни настав момент діяти, оскільки «у всьому світу вітри змін сприятливі». Вочевидь, натякав на претензії США на Гренландію, а Китаю — на Тайвань тощо.

«ВІЙНА» АРГУМЕНТІВ

Аргентинці обґрунтовують свої домагання домовленостями між латиноамериканцями щодо спадкоємності колишніх колоніальних адміністративних меж. І наполягають, що засновники Аргентини проголосили 1816 року незалежність усіх теренів колишнього іспанського віцекоролівства Ріо-де-ла-Плата в т. ч. з Фолклендами.

У Лондоні вважають, що домовленості латиноамериканців між собою не мають юридичної сили для третіх держав. І нагадують, що іспанський гарнізон евакуювався з Фолклендів 1811-го — до проголошення незалежності Ріо-де-ла-Плати, тому Аргентина не могла успадкувати те, чим Мадрид на той час уже не володів.

Та аргентинські юристи наголошують, що Фолкленди лежать на їхньому континентальному шельфі. Хоча Організація Об'єднаних Націй (ООН), коли рекомендувала межі аргентинського шельфу,

ПІД ПЕРЕХРЕСНИМ ВОГНЕМ

Москва та Вашингтон синхронно тиснуть на Лондон

застерегла, що це не стосується державної належності островів, щодо яких триває територіальна суперечка.

Географічна близькість і справді не дає автоматичного права на встановлення суверенітету над теренами, де живуть представники іншої нації. Статут ООН чітко закріплює принцип, згідно з яким держави, що управляють несамоверхніми територіями, мають визнавати першочергове значення інтересів їхнього населення.

Аргентинці відкидають волевиявлення фолклендців, вважаючи їх не корінними жителями, а «імпортованими» нащадками британських колоністів, на яких принцип самовизначення не поширюється. При цьому в Буенос-Айресі ігнорують те, що й самі аргентинці — теж не споконвічні аборигени, а нащадки переселенців з Європи.

Однак вони заплісують на це очі, бо британсько-ізраїльський нафтовий проєкт Sea Lion наблизився до стадії буріння на шельфі Фолклендів. А запаси родовища оцінюють в 1,7 млрд барелів нафти.

ЕГОЇЗМ — ПОНАД УСЕ

Чому Трамп не виступає проти зазіхань аргентинців на тих, що вважають себе британцями? Джерело в Міністерстві війни США визнало в розмові із журналістом The Daily Telegraph, що президент відмовив британцям не лише через образ, а й щоб використати фолклендське питання як важіль впливу на Лондон. За його словами, «нічого не виключається» задля стимулювання союзників ділити безпековий фінансовий тягар, збільшивши свої оборонні бюджети до 5 % валового внутрішнього продукту (ВВП). Аналітик Роберт Тейт каже, що Трамп готовий використовувати територіальні розбіжності ще й для того, щоб спонукати британців беззаперечно підтримувати зовнішньополітичний курс США.

У The Sydney Morning Herald тим часом звернули увагу на ще одну можли-

ву мотивацію Вашингтона. «Ширяться версії, що Трамп підтримує Мілея в претензіях на нафтові поля навколо Фолклендів, тому що США можуть отримати свою «частку в цій грі», — зазначило видання.

Того ж дня німецький часопис ImPakter висунув схожу версію: Трамп може бути готовий підтримати аргентинські претензії на шельф Фолклендів в обмін на те, що американські енергетичні компанії отримають суттєву частку в розробці тамтешніх нафтових ресурсів. Доказів саме такого закулісного торгу наразі немає. Але його можливість добре вкладається в логіку теперішньої політики Білого дому: союзницькі відносини дедалі частіше розглядають кризь призму безпосередньої вигоди для США.

ВІДВОЛІКАННЯ ВІД ЗЛИДНІВ

Вес Стрітінг, міністр оборони Його Величності, відзначив, що «заява Мілея говорить більше про внутрішню політику в Аргентині». Адже, за даними агенції Bloomberg, рівень підтримки аргентинського президента впав до найнижчої позначки за всю його каденцію — 37 %.

Оскільки фолклендське питання в Аргентині є «священною національною ідеєю», розігрування цієї карти — класичний спосіб відволікти населення від порожніх гаманців та об'єднати суспільство навколо зовнішнього «ворога». Однак Емілі Торнберрі, глава комітету в закордонних справах Палати громад Великої Британії, закликала Мілея «тримати свій передвиборчий популізм подалі від британських територій і зосередитися на інфляції, бідності та виплаті боргу Міжнародному валютному фонду».

Претензії Мілея на Фолкленди й справді лише політичний перформанс для аргентинських виборців, оскільки реальних військових чи юридичних важелів змусити Лондон поступитися островами Буенос-Айрес наразі немає. Британців засмучує інше — тиск Трампа на них збігся в часі зі серйозним

загостренням російських гібридних погроз на їхню адресу.

СЕКРЕТ ПОЛІШИНЕЛЯ

Кремлівський диктатор, відповідаючи на запитання журналіста: «Чи можуть стати військовими цілями об'єкти військової промисловості Великої Британії?», не виключив можливість російських ударів туди, сказавши з посмішкою: «Це секрет, військова таємниця». Британський журналіст Стів Розенберг прокоментував цю відповідь так: «Військова таємниця» — це не «так». Але й не «ні». Що залишає нас у підвишеному стані».

Перед цим британців «підвісив» Сергій Лавров, міністр закордонних справ Російської Федерації (РФ), погрожуючи: «Президент (Росії) попереджав про наші права діяти в будь-якому районі Світового океану, якщо хтось зазіхатиме на наші інтереси, на нашу власність. Ми так само маємо право розглядати гордо оголошену пряму участь британських ракетних військ в ударах по РФ як участь у війні. З усіма наслідками, що з цього випливають».

При цьому проголосив прямою участю британських ракетних військ застосування українцями британських ударних дронів для операцій у глибокій російській території. Що ж, «переведення стрілок» на «війська НАТО» — стандартний прийом Кремля для виправдання його воєнних провалів.

ТРИВОЖНІ ПРЕЦЕДЕНТИ

Російський дипломат Андрій Федоров конкретизував, що відповідь Москви британцям може бути спрямована проти їхніх заводів, які виробляють дрони для України. Військовий експерт Геміш де Бреттон-Гордон припускає, що Путін може повторити у Сполученому Королівстві сценарій української операції «Павутина», під час якої понад сто ударних FPV-дронів було таємно провезено вантажівками безпосередньо на терито-

рію РФ та одночасно запущено поблизу чотирьох стратегічних авіабаз.

Опитані Девідом Блером, журналістом The Telegraph, фахівці з безпеки не виключають, що російські агенти могли б активізувати підпали складів, пов'язаних з Україною. Підстави для таких побоювань уже є.

10 серпня ц. р. вибух пролунав на території військового заводу в Болгарії, який виготовляє артилерійські боєприпаси для України. 13 серпня потужний вибух і пожежу зафіксували в цеху пресування порошу на заводі неподалік від Рима. У ніч на 15 серпня був скоєний підпал будівлі естонської компанії Milrem Robotics, що виготовляє для українців безпілотні наземні роботизовані комплекси.

ПОДВІЙНИЙ ПРЕСИНГ

Подвійний пресинг на британців із боку Трампа та Путіна навряд чи є випадковим збігом обставин. Адже кремлівський диктатор не виключив ударів по об'єктах у Великій Британії після того, як президент США заявив 27 серпня, що «не хвилюється через можливий напад Росії на країни НАТО». Своєю чергою Трамп не гарантував підтримку Лондону в конфлікті з Аргентиною наступного дня після того, як Путін не виключив можливість ударів по об'єктах у Сполученому Королівстві.

Звісно, сам собою такий збіг не доводить координації між Вашингтоном і Москвою. Проте він свідчить про синхронний тиск на Лондон, який обидві столиці, кожна у власних інтересах, використовують по-своєму. Щоправда, CBS News, The Wall Street Journal, CNN і The New York Times повідомили, посилюючись на власні джерела в американській розвідці та серед урядовців, що Джон Реткліфф, директор ЦРУ, під час візиту до РФ жорстко застеріг росіян не атакувати Велику Британію. Тобто Трамп усе ж розмежовує дипломатичний шантаж Лондона й реальну воєнну безпеку НАТО, яку США готові захищати.

ВАЖЛИВІШІ ГРОШІ ЧИ ПРИНЦИПИ?

Запровадити санкції проти Москви американським політикам нелегко

Елбрідж Колбі, заступник міністра війни США з питань військової політики, заявив, що Російська Федерація (РФ) відновлює свої збройні сили й оборонно-промисловий потенціал. Тож необхідно бути готовими до тривалого конфлікту й збереження підтримки потреб України протягом найближчих місяців і років. Він наголосив, що ця реальність робить ще важливішими для Європи не лише допомогу Україні, а й прискорення власного переозброєння та реіндустріалізації. «Європа має продовжувати, а за необхідності — збільшувати підтримку нагальних потреб України на полі бою через механізм PURL. Постійне постачання боєприпасів і критично важливих засобів є ефективним. Це залишається надзвичайно важливим для того, щоб українські збройні сили могли утримувати лінію фронту й запобігати подальшому просуванню російських військ», — сказав він. За словами експерта, Європа має вже зараз планувати стабільні закупівлі, які підтримуватимуть довготривале відновлення Збройних сил України і потреби власних армій. А також повідомив, що Сполучені Штати готові й надалі докладати зусиль щодо підтримки, зокрема, через програму Jumpstart, що дає союзникам і партнерам можливість закуповувати для України сучасні засоби, як-от перехоплювачі для протиповітряної оборони (ППО).

■ Євген Клен

ЗВИНУВАЧЕННЯ В БІК КИЄВА

Натомість Скотт Бессент, міністр фінансів США, оголосив, що однією з причин глобального енергетичного шоку та зростання цін на енергоносії є удари України по нафтовій інфраструктурі РФ. За його словами, атаки України на російські нафтопереробні

підприємства скорочують обсяги переробки й експорту нафтопродуктів з РФ, що створює додатковий тиск на світовий енергетичний ринок.

Проте головною причиною теперішнього стрибка цін урядовець усе ж назвав війну Сполучених Штатів з Іраном. Він припустив, що після завершення конфлікту ситуація на енергетичному ринку зміниться. «Зараз ми переживаємо

енергетичний шок як через війну в Україні, яка вирішила, що хоче підривати російські енергетичні активи й нафтопродукти, що створює тиск на зростання цін у глобальному масштабі, так і через конфлікт навколо Ірану», — зазначив міністр.

На тлі цих заяв ціни на дизельне паливо у США наблизилися до рекордних значень, а вартість нафти марки Brent на глобальних ринках підскочила приблизно до 97 USD за барель. Слова Бессента викликали критику серед частини союзників України. Проте він відкинув критику союзників і став на захист прямих контактів з РФ. «Якщо сторони не розмовлятимуть, якщо ми не будемо залучені, то як можна вирішити цей жахливий конфлікт між Росією та Україною? Я знаю, що в деяких європейців залишився неприємний осад, але вважаю, що дуже важливо підтримувати діалог», — наголосив урядовець.

ПОЛІТИКИ ЗВОЛІКАЮТЬ

Тим часом у Палаті представників Сполучених Штатів зростає опір законопроекту про посилення санкцій проти РФ, який раніше переважною більшістю підтримав Сенат. Законодавці побоюються, що нові обмеження проти покупців російських енергоносіїв можуть спровокувати зростання світових цін на нафту, а також надати Дональду Трампу додаткові повноваження для запровадження масштабних мит. «Ми всі віримо в запровадження санкцій проти РФ, але для ухвалення законопроек-

ту необхідна правильна формула», — стверджував Майк Джонсон, спікер Палати представників.

Він висловив сумнів, що документ вдасться винести на голосування до проміжних виборів 3 листопада. Протягом найближчих двох місяців Конгрес матиме всього кілька робочих днів у Вашингтоні. Згаданий законопроект дозволяє президенту США запроваджувати мита до 100 % щодо найбільших покупців російських нафти та газу, а також держав, які допомагають Москві обходити енергетичні санкції. Серед головних покупців російської нафти числяться Китай, Індія і Туреччина.

Браян Маст, голова комітету Палати представників зі закордонних справ, відзначив, що одним із ключових питань залишається потенційний вплив санкцій на ціни на паливо у Сполучених Штатах. Якщо Індія та інші країни відмовляться від російської нафти та почнуть шукати її на інших ринках, це може підштовхнути ціни вгору. Водночас частина демократів виступає проти документа через побоювання, що Трамп зможе використати його як юридичну основу для ширшого застосування мит.

Сенат США схвалив згаданий законопроект ще 7 серпня 86 голосами проти 11. Документ також передбачає санкції проти російського «тіньового флоту», фінансових установ РФ і великих енергетичних проєктів.

ТРЕБА БУТИ ГОТОВИМИ ДО ВІЙНИ

Окрилений такими новинами, Юрій Ушаков, помічник президента РФ, заявив, що Сполучені Штати взагалі мають припинити підтримку України, аби прискорити завершення війни. «Так він оголив справжні наміри Росії: замість справжньої дипломатії Москва хоче продовжувати війну без жодних перерв», — пояснив ці слова Андрій Сибіга, міністр закордонних справ України. — Російські еліти існують у паралельному світі, поруч зі своїм босом, і вони воліли б марно жертвувати сотнями тисяч своїх

солдатів як гарматним м'ясом і загнати свою економіку у вільне падіння, аніж завершити війну, яку не можуть виграти». Він підкреслив, що лише посилений тиск може «вилікувати російські ілюзії» та привести росіян за стіл перемовин.

Своєю чергою Джон Болтон, експерт президент Трамп, переконаний, що Путін вважає, що теперішній американський лідер зараз цілком у його руках. Він зазначив, що бездіяльна дипломатія може принести більше шкоди, ніж користі. Свою роль може зіграти й доля: непередбачувані події здатні зміцнити перемовну позицію однієї зі сторін конфлікту. «Більш ніж іронічно, що хибні уявлення Трампа про міжнародні відносини змушують його применшувати загрозливу чи неприйнятну поведінку Кремля, аби не склалося враження, ніби він утрачає свою «золоту руку», — написала The Washington Post.

Водночас США уклали багаторічні контракти з оборонними гігантами General Dynamics і Lockheed Martin, які передбачають кратно збільшення випуску зенітних ракет. Ідеться про ракети PAC-3 MSE, якими комплектують зенітно-ракетні комплекси Patriot. Їхнє виробництво хочуть потроїти. Ще суттєвіше зростання передбачене для перехоплювачів системи THAAD: випуск планують наростити вчетверо. Домовленості розраховані на сім років і стосуються як обсягів виробництва, так і пришвидшення графіків поставок озброєння військовим. «General Dynamics і Lockheed Martin на заклик відгукнулися. Ми скорочуємо бюрократію, скорочуємо терміни та швидко масштабуємо наші внутрішні виробничі потужності для забезпечення передових можливостей ППО та протиракетної оборони», — роз'яснили в Пентагоні. А компанія General Dynamics займеться прискореним випуском вузькоспеціалізованих компонентів для перехоплювачів — зокрема, корпусів двигунів, корпусів головок самонаведення і їхніх середніх секцій.

Елбрідж Колбі



ВПЛИВ ІРАНУ В ОРМУЗЬКІЙ ПРОТОЦІ ЗМЕНШУЄТЬСЯ

■ Reuters

Через шість місяців після конфлікту, який похитнув ринки й поставив країни Перської затоки на межу ширшої війни, США розгорнули масштабну економічну кампанію проти Ірану. Вашингтон розраховує, що блокада й жорсткіші санкції послаблять позиції Тегерана в Ормузькій протоці, через яку проходить близько п'ятої частини світових поставок нафти та скрапленого природного газу.

Як повідомляє Reuters, американські та регіональні чиновники вважають, що економічний тиск може змусити Іран погодитися на вільний прохід кораблів через протоку. Та невідомо, чи погодиться Тегеран на поступки. Після багатьох років життя під санкціями Іран страждає від одного з найжорсткіших економічних тисків у своїй історії. Морська блокада США та нові санкції обмежують нафтовий експорт, доступ до іноземної валюти та можливості країни користуватися міжнародними фінансовими мережами.

Американська кампанія ґрунтується на розрахунку, що Іран зазнає більших економічних утрат, ніж може завдати своїми діями іншим країнам. Спроби обмежити нафтовий експорт скоротили прибутки Тегерана, тоді як перешкоджання судноплавству через Ормузьку протоку не спричинило того глобального економічного потрясіння, на яке розраховував Іран.

Енергетичні ринки адаптувалися, а альтернативні джерела постачання продовжили працювати. Це обмежило можливості Тегерана чинити економічний тиск на регіон та інші країни. Іранський аналітик Араш Азізі заявив, що баланс сил певною мірою змістився не на користь Ірану. За його словами, Тегеран утрачає частину важелів впливу на ситуацію в Ормузькій протоці, оскільки не зміг її повністю закрити.

Експерт додав, що Тегеран очікував серйозніших наслідків для світової економіки та розраховував, що це змусить Вашингтон повернутися за стіл перемовин, однак цього не сталося. Відтак кампанія Вашингтона стає дедалі складнішою для Тегерана. Останні обмеження суттєво звузили можливості Ірану отримувати іноземну валюту, імпортувати товари й користуватися міжнародними фінансовими механізмами.

Керівництво країни також побоюється погіршен-

ня економічної ситуації. Серед проблем — зростання цін, ослаблення торгівлі й тиск на прибутки населення. Окреме занепокоєння викликає можливий дефіцит важливих імпортованих товарів, зокрема палива та пшениці.

Скотт Бессент, міністр фінансів США, назвав американську стратегію «подвійним ударом», що поєднує блокаду та найжорсткіші санкції в історії. «Це спрацює в Ірані, і ми зруйнуємо цей режим», — запевнив він.

Частина американських, ізраїльських і регіональних посадовців припускає, що економічні труднощі можуть мати внутрішньополітичні наслідки для Ірану, здатні спричинити нові протести й поглибити розбіжності серед керівництва країни.

Водночас інші співрозмовники Reuters сумніваються, що економічний і воєнний тиск обов'язково приведе до політичних

змін. Вони нагадують про попередні спроби послабити Ісламську Республіку та здатність іранської влади придушувати внутрішній протест.

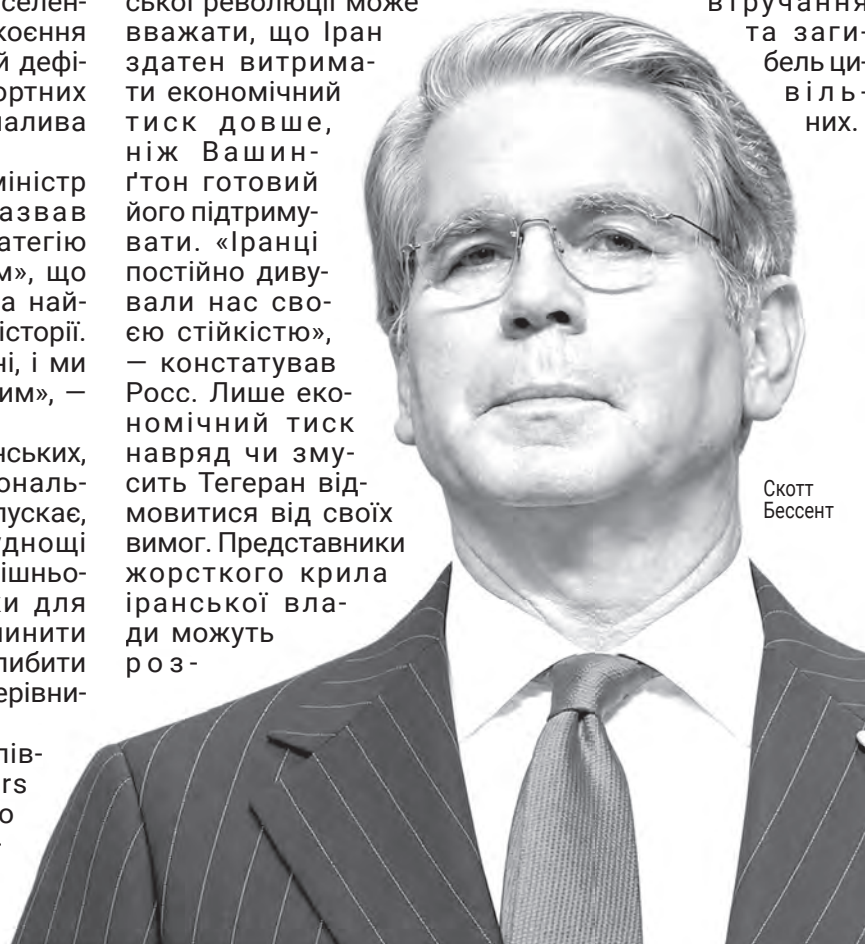
Денніс Росс, колишній американський перемовник, указав, що Вашингтон може сприймати економічні труднощі Ірану як однозначну ознаку стратегічного успіху, хоча ситуація складніша, адже Тегеран, як і раніше, прагне продемонструвати здатність контролювати ситуацію в Ормузькій протоці.

Експерт відмітив, що Корпус вартових Ісламської революції може вважати, що Іран здатен витримати економічний тиск довше, ніж Вашингтон готовий його підтримувати. «Іранці постійно дивували нас своєю стійкістю», — констатував Росс. Лише економічний тиск навряд чи змусить Тегеран відмовитися від своїх вимог. Представники жорсткого крила іранської влади можуть роз-

раховувати пережити теперішній період і зрештою досягти своїх цілей.

Бурджу Озчелік, старший науковий співробітник Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень, також підтвердила, що стійкість Ірану залежатиме не лише від можливостей держави витримувати економічні труднощі, а й від готовності суспільства їх терпіти. Вона відзначила, що економічний тиск підвищує ризик громадських заворушень. Однак наразі на частину населення впливає воєнна ситуація, іноземне збройне

втручання та загибель цивільних.



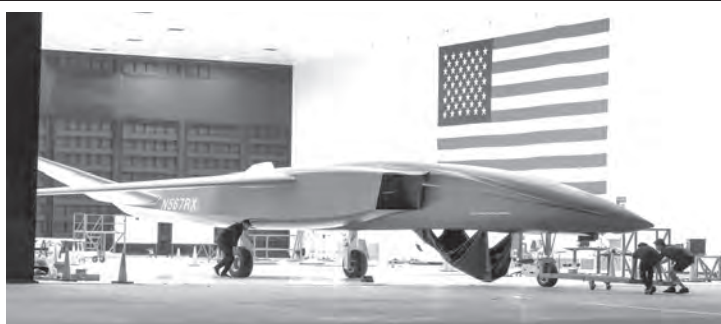
Скотт Бессент

■ The War Zone

Американська аерокосмічна компанія Aevum несподівано викотила на летовище «Лонг-Біч» безпілотний літак-носієв Ravn X. Про це пише The War Zone.

Це була перша публічна поява нового апарата після років мовчання, через що експерти навіть засумнівалися в продовженні розробки Ravn X. Aevum представила макет літака Ravn X ще 2020 року, однак жодних подальших робіт до останнього часу не проводили.

Тим часом це дуже амбітний проект. За довжини 24,4 м та розмаху крил 18,3 м він є великим автономним літальним апаратом, оснащеним двома двигунами, що дають змогу здійснювати високошвидкісні дозв-



Показали загадковий чорний літак Ravn X

кові польоти на висоті до 18,3 км.

Літак є першим ступенем системи. У повітрі запускається ракетний другий ступінь, призначений для виведення легких супутників на низьку навколоземну орбіту. Це дає змогу забезпечити дуже швидкий запуск. Його можна підготувати значно швидше, ніж у випадку використання

традиційних ракет-носієв, як-от Falcon 9.

Aevum звертає увагу на ключову особливість своєї системи, що відрізняє її від інших технологій повітряного старту, зокрема, Pegasus від Northrop Grumman і LauncherOne від Virgin Orbit. На відміну від них, Ravn X не просто скидає ракету, а спершу розганяє її, після чого вже здійснюється запуск.

НАТО вперше провело навчання без США

■ Politico

Союзники по НАТО вперше провели біля берегів Ісландії щорічні навчання Northern Viking без залучення американських кораблів і літаків, відзначає Politico.

Сили союзників зібралися, щоб відпрацювати методи пошуку російських підводних човнів, залучивши німецькі літаки спостереження, які разом із канадськими військовими кораблями та бельгійськими винищувачами прочісували море. Таким чином сили НАТО під керівництвом французького командира прагнули довести собі й Москві, що здатні захистити континент і без американського військового керівни-

цтва. Навчання «Північний вікінг» США очолювали протягом десятиліть. І хоча будівельні бригади Військово-морських сил (ВМС) США спорудили нові об'єкти у військовій зоні летовища «Кефлавік» і надавали допомогу в плануванні, інші союзники по НАТО відіграли помітнішу роль.

Ісландія лежить посередині улюбленого маршруту ВМС Росії для просування своїх непомітних підводних човнів, здатних нести ядерну зброю. Проміжок GIUK, як його називають у лексиці НАТО, — ділянка крижаних вод між Гренландією, Ісландією та Великою Британією, де російські атомні підводні човни виходять в Атлантичний океан зі своїх баз на Кольському півострові.

УЧЕНІ ОДЯГНУЛИ КОНЕЙ ЯК ЗЕБР

■ Ірина Погоріла

Протягом десятиліть науковці припускали, що характерне забарвлення зебр може допомагати їм ховатися від хижаків. Однак низка експериментів підтвердила дослідників до іншого пояснення: смуги могли еволюціонувати насамперед як захист від комах.

Один із ключових експериментів провела група британських дослідників. Вони спостерігали за зебрами та звичайними кінями, які перебували в однакових умовах у Північному Сомерсеті. Гедзі кружляли навколо обох видів тварин приблизно з однаковою частотою. Проте на зебр вони сідали майже вчетверо рідше.

Щоби перевірити, чи справді справа саме у візерунку, вчені провели додатковий експеримент. Коней по черзі накривали чорною, білою та смугастою попонами. Результат вия-

вився показовим: комахи значно частіше сідали на однотонні поверхні, тоді як на смугасту попону їм було сісти складніше. Сповільнена відеозйомка показала, чому так відбувається. Під час фінального наближення гедзі летіли до смуг із високою швидкістю, але замість нормальної посадки врізалися в поверхню або пролітали повз.

За однією з основних версій, гедзі добре реагують на великі темні силуети. Однак коли такий силует розділений на контрастні чорні та білі смуги, комахам складніше правильно визначити поверхню для посадки. При цьому здалеку смуги мух не зупиняють. Ефект проявляється саме на останньому етапі наближення до тварини. Дослідження 2023 року допомогло уточнити й іншу деталь. Науковці випробували 11 різних візерунків з різним рівнем контрасту. Виявилось, що сильноконтрастні смуги відлякують мух, тоді як слабкий контраст такого ефекту не дає.



Однотонна сіра поверхня, навпаки, приваблювала значно більше комах.

Раніше найпопулярнішою була гіпотеза, що смуги допомагають зебрам заплутувати хижаків. Уважалося, що вони можуть розмивати контури тварини або заважати леву оцінити її рух під час переслідування. Однак дослідження, у якому моделювали зір левів і плямистих гієн, дало інший результат. Учені встановили, що за денного світла великі хижаки не можуть нормально розрізнити смуги зебри вже на відстані понад 50 м. У сутінках ця межа становить близько 30 м,

а в безмісячну ніч — лише близько 9 м. Тобто, якщо лев уже підійшов достатньо близько, щоб чітко побачити смуги, вони навряд чи можуть суттєво завадити йому під час атаки.

Ще один експеримент провели японські науковці. Вони нанесли на шість чорних корів білі смуги, імітуючи забарвлення зебри. Тварин порівнювали у трьох варіантах: зі смугами, із нанесеною контрольною фарбою без білого візерунка та без фарби.

Результат був схожим: смугасті корови приваблювали приблизно вдвічі менше кусючих мух. Крім того, вони рідше відганяли

комах хвостом, тупотіли ногами та смикали шкірою. Дослідники припустили, що такий підхід потенційно може використовуватися як спосіб боротьби з комахами без інсектицидів.

Вони наголосили, що смуги не створюють навколо тварини своєрідного «захисного поля». Комахи все одно можуть сідати на голову, вуха, ноги й інші ділянки шкіри, які не вкриті характерним візерунком. Проте навіть частковий захист міг мати велике значення для виживання зебр, адже мухи не лише завдають тваринам дискомфорту, а й можуть переносити небезпечні захворювання.

■ Лариса Козова

З України лелеки відлітають у бік Африки, але шляхи їхньої міграції та «пункти призначення» залежать від різних обставин. Про це розповів орнітолог Віталій Грищенко.

Він зазначив: традиційне уявлення про те, що білі лелеки відлітають з України в дуже далеку мандрівку — на 10 тис. км, відповідає дійсності не завжди. «Шлях у них може бути й удвічі коротшим», — уточнив фахівець. За його словами, у білого лелеки взагалі цікавий тип міграції. Під час осінньої, що починається фактично ще влітку, зі Східної Європи вони досягають Африки здебільшого одним «маршем» — летять швидко й без тривалих зупинок. «Рекордсмени» можуть потрапляти до Єгипту всього за 12–13 днів. «І це при тому, що наші бузьки не летять на південь — із півночі на південь. Шлях їхньої міграції дуже вихилистий. Так, лелеки з

Куди відлітають українські лелеки

Польщі та західної частини України летять спершу на південний схід уздовж пасма Карпат до пониззя Дунаю, далі на південь через Румунію та Болгарію до Босфору, Туреччину перетинають по діагоналі, біля затоки Іскендерун знову повертають на південь і через Близький Схід досягають Єгипту. Ну а далі — на південь по долині Нілу», — розказав дослідник.

І додав, що 2024-го один з польських лелек із передавачем із 27 липня за 12 днів долетів зі Седлецького повіту до Єгипту, подолавши 3 288 км. Тобто птах щодня долав у середньому 274 км. Експерт також поділився результатами простежування міграції лелек із трекарами цього року. Зокрема, словацький боцян Макс почав переліт 8 серпня, 19 серпня дістався Єгипту, а 24 серпня вже був у Чаді. За 17 днів він пролетів 5,8 тис. км, у середньому долаючи 341 км щодня, максимальна дистанція за день — 487 км.

Також відомо, що польська лелека Збіся із 8 серпня за 17 днів долетіла до Судану.

За даними науковця, перша міграційна ціль українських лелек — Сахель, широка смуга напівпустель і саван південніше Сахари. Проходить вона через Судан, Чад, Нігер та інші країни — від Сенегалу на заході до Судану й Еритреї на сході. Там лелеки надовго зупиняються, щоб відпочити й відновити запаси «палива» — жирів резерви, які були «спалені» під час тривалої мандрівки.

Як указав орнітолог, у Сахелі лелеки можуть затриматися щонайменше на місяць, а деякі взагалі там зимують. Саме тому вони так поспішають покинути Україну — важливо потрапити в Сахель в оптимальні терміни. Адже в тропіках клімат теж сезонний. «Пригадайте хоча б шкільний курс географії — сухий і вологий сезони. Так ось, наші лелеки прилітають у Судан і Чад якраз наприкінці сезону дощів. Сильні зливи

поступово припиняються, але в ґрунті ще достатньо вологи. Рослинність буяє, а відтак є багато різноманітних дрібних тварин, якими й живляться лелеки. Ну а далі все залежить від обставин. Причому як зовнішніх, так і внутрішніх», — відзначив Віталій Грищенко.

Зовнішні обставини — це перш за все наявність достатньої кількості їжі. Якщо її стає мало, птахи перекочують південь — у Східну Африку (Кенія, Танзанія). Якщо й там непереливки, летять іще далі — аж до Південної Африки. Тоді справді буде 10 тис. км, а то й більше, з урахуванням тривалих кочівель. Внутрішні обставини — це характер самих лелек, які, як і люди, бувають різні: хтось схильний до далеких мандрівок, хтось не дуже. Ідеться про «поведінковий поліморфізм».

Як свідчать дані з трекерів, чимало східноєвропейських чорногузів зимують в центральній частині

Африки — навіщо летіти дуже далеко, коли й там добре. До того ж птахам, які далеко залетіли, і повертатися довше. Однак частина лелек відкочовує далі на південь, а деякі птахи взагалі мають свої улюблені місця зимівлі. Приміром, німецький лелека Боб упродовж десяти років прилітав зимувати на одну й ту ж ферму у Зімбабве. Завдяки кільцю його впізнавали й зустрічали так само радо, як зустрічають лелек біля гнізд.

Крім того, лелека залежить від погодних умов. Тривала посуха в зоні Сахелю в минулому змушувала лелек мігрувати далі на південь. Зараз ситуація геть інша. У лютому лелеки з різних кінців Африки починають рухатися на північ і поступово вливаються в потужний міграційний потік, який іде у зворотному напрямку: долиною Нілу, через Близький Схід, Туреччину, Босфор, Балкани. А далі він розтікається потічками і струмочками по всій Східній і Центральній Європі.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ПОВЕРНЕННЯ СПОРТСМЕНІВ РФ

■ Роман Журба

Представники української громади та активісти Нью-Йорка організували акцію протесту проти повернення російських спортсменів до міжнародних спортивних змагань. Акція No Representation for Terrorists in Sports відбулася на площі Колумбус-серкл у Мангеттені. Присутні прийшли на акцію з українськими прапорами та плакатами. Учасники протесту закликали міжнародні спортивні федерації не допускати спортсменів із Російської Федерації (РФ) до участі у світових спортивних змаганнях, доки триває російська агресія проти України.

Організатори нагадали, що 2022 року, коли РФ розпочала повномасштабне вторгнення до України, більшість міжнародних спортивних організацій відсторонили російських атлетів від змагань. Однак, і про це писав Meest Weekly, зараз спостеріга-

ється зворотна тенденція. Дедалі більше організацій намагається нормалізувати присутність російських спортсменів на міжнародній арені, даючи їм можливість транслювати кремлівську пропаганду на цілий світ. «Чимало з тих російських атлетів,



яких знову допустили до міжнародних змагань, є близьким оточенням Путіна та його олігархів. Це стає серйозною проблемою: що більше Росія нарощує жорстокість і веде криваву війну, то радісніше

світ приймає її на глобальних майданчиках. Тож ми виходимо на протест проти замовчування російського геноциду над українцями, проти прийняття російських представників на спортивних змаганнях», —

наголосили організатори демонстрації.

За їхніми словами, липень 2026-го став найсмертоносішим для цивільного населення України від початку війни, розв'язаної Росією. «Представників РФ уже давно допускають до участі у світовому спорті під «нейтральним статусом» незалежно від того, чи мовчазно підтримують вони атаки своєї держави на українських дітей. Але Росія досі чинить геноцид. Ніхто з нас не може погодитися на повернення російських спортсменів», — додали активісти Svitanok in New York і нагадали про українських спортсменів, які постраждали внаслідок агресії РФ.

УККА зібрав кошти на допомогу Україні

■ Олег Садовий

З метою підтримати Україну Український конгресовий комітет Америки (УККА) провів у Wildwood Crest (штат Нью-Джерсі) перший щорічний благодійний турнір із піклболу Paddles for Peace. У турнірі взяли участь 16 команд, а десятки членів родин, друзів та прихильників підтримували учасників протягом змагань. Паралельно УККА організував благодійну лотерею, до якої місцеві підприємства та доброчинці надали сертифікати, товари, квитки на культурні заходи й інші подарунки.



За підсумками турніру та благодійної лотереї вдалося зібрати 3 290 USD. Усі

ці кошти були спрямовані на гуманітарну ініціативу УККА Support Ukraine,

що продовжує надавати необхідну гуманітарну допомогу та нелетальне спорядження людям, які постраждали внаслідок тривалої геноцидної війни Росії проти України.

Турнір, організований Ярославом Палиликом і Тамарою Олексій від УККА, провів Олександр Гладкий, президент «Січі», який координував груповий етап за круговою системою. Після нього команди змагалися у півфінальних і фінальних іграх.

Переможцями Paddles for Peace стали Калина Фіголь і Петро Подобинський. У фіналі вони перемогли Михайла й Рому Головатих. Олесь Зельонка та Ніколь Ткачук здобули перше місце у втішній сітці. Організатори подякували гравцям, глядачам, волонтерам, доброчинцям та місцевим підприємствам за підтримку заходу.

Запрошуємо на фестиваль

■ Дзвінка Сагайдак

Fields of Freedom Ukrainian-American Festival

відбудеться 26—27 вересня ц. р. на території виставкового комплексу Middlesex County Fairgrounds за адресою: 655 Cranbury Road, East Brunswick, NJ 08816.

Дводенний фестиваль організовує Leonid Foundation. На гостей чекають живі музичні виступи, українська й американська кухня, ярмарок з різноманітними товарами, розваги для дітей, культурні експозиції та презентації громадських організацій.

Серед учасників дійства — TNMK, Sasha Tab із гурту Kalush, Nogu Svelo!, Shanis, Vinya Chabbra & Your Majesty Band, Steven J & the Clusterbomb, George Becker,



Six Ways to Nowhere та інші виконавці.

Особливою частиною фестивалю стане інсталяція з 20 тис. плюшевих ведмедиків, які символізуватимуть приблизно 20 тис. українських дітей, депортованих або примусово переміщених з України до РФ і на тимчасово окуповані Росією території. Кошти, зібрані під час заходу, будуть спрямовані на підтримку гуманітарної діяльності Leonid Foundation, зокрема, на психологічну реабілітацію та допомогу українським дітям і цивільним, які постраждали від війни.

■ Софія Калина

У Чикаго (штат Іллінойс) при парафії святого Миколая відбувся український фестиваль «Родина Fest», що об'єднав громаду навколо молитви, культури та підтримки поранених українських військових. Для проведення заходу частину вул. Райс традиційно облаштували під фестиваль.

Програма фестивалю містила майстер-класи з

У Чикаго відбувся «Родина Fest»



плетіння вінків, гончарства, складання букетів і малювання. Присутні також могли придбати вишиванки, сувенірну продукцію і скуштувати страви української кухні. На фестивалній сцені виступали виконавці різного віку, гурти «Свашки», Prosto-Band і гедлайнери — гурт YAGODY.

Окремою частиною фестивалю стала підтримка поранених українських військових, які перебувають в Америці на лікуванні та протезуванні. Під час

заходу збирали кошти для благодійних фондів, які опікуються тими, хто постраждав від війни.

Також на фестивалі за 600 USD продали колекційну поштову марку на честь героїв 67-ї окремої механізованої бригади Збройних сил України. Її надала для аукціону мати полеглого Героя України Михайла Яворського. Кошти від продажу передадуть на допомогу його бойовим побратимам. Завершився фестиваль спільною ватрою.



Шмуель Йосеф Агнон



Василь Махно

ПЕРШИЙ ХУДОЖНІЙ ТВІР ПРО НОБЕЛІВСЬКОГО ЛАВРЕАТА З УКРАЇНИ

■ Оксана Горнятко

Вийшов друком роман, де вперше в художній формі осмислюється постать Шмуеля Йосефа Агнона, єврейського письменника з Бучача на Тернопільщині та лавреата Нобелівської премії з літератури.

Український письменник Василь Махно розповів, що його роман «Ангел і осел. З віршами про вогонь і воду», який вийшов у «Видавництві Старого Лева» (Львів), поєднує реальні факти з художнім висловом.

У творі переплітається кілька сюжетних ліній: історія самого Агнона; розповідь про Віктора Прейснера,

ра, вигаданого українського письменника з Тернопільщини, який цікавиться видатним земляком; життя давнього Єрусалима у дні суду над Єшуа та його розп'яття.

Через Прейснера та його майже знищений роман про новозавітну історію, а також через інших персонажів автор вибудовує зв'язки між Бучачем і Єрусалимом, юдейською та християнською традиціями, особистою пам'яттю та історією. «Я б сказав, що це книжка про час, про взаємозв'язок усього з усім. У ній є і сакральне, і банальне, і звичайне. Там багато речей, які доповнюють одна одну, створюючи цілісний образ часу», — зазначив він.

Василь Махно наголосив, що прагнув написати водночас філософський та інтелектуальний роман, а також осмислити досвід свого покоління на тлі подій XX — початку XXI ст. «Я не був би схильний стверджувати, що це роман про щось одне. Це твір про життя, буття — у певні відрізки часу, у певних обставинах, у певних просторах, містах із їхніми особливостями й нюансами», — відмітив письменник. За словами автора, під час роботи над образом Агнона він використовував англомовні видання його творів, спогади доньки письменника Емуни й інші свідчення. Сам Василь Махно родом із Тернопільської області, але з 2000 року живе у Нью-Йорку.

Кого нагородили «Золотим деревом українства»

■ Лана Світ

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) Національного університету «Львівська політехніка» оголосив родину Данилишиних чотирма лавреатами почесної відзнаки «Золоте дерево українства».

Відзнаку родині присудили за багаторічну діяльність із розбудови української громади в Аргентині та Латинській Америці, збереження української мови, культури й історичної пам'яті, а також представлення та захист інтересів України за кордоном під час російсько-української війни.

Особливе місце в діяльності родини Данилишиних займає українське культурне товариство «Просвіта» в

Аргентині — один із ключових осередків українського життя в Латинській Америці. Організація має більш ніж 100-річну історію та відіграє важливу роль у розвитку української освіти, культури й громадського життя в Аргентині.

До інавгураційної урочистості від родини лавреатів долучилися: Юрій Данилишин, голова «Просвіти» в Аргентині та віцепрезидент Світового конгресу українців; Роман Данилишин, директор школи при «Просвіті» в Аргентині; інші члени родини.

«Золоте дерево українства» — почесна відзнака, започаткована МІОК для українських діаспорних родин, які протягом покоління зберігали й розвивали українські традиції та цінності за межами України, підтримували зв'язок із

Батьківщиною та працювали задля її розвитку. Концепція відзнаки ґрунтується на образі дерева, коріння якого символізує зв'язок з Україною, а гілки — розвиток української традиції в різних країнах світу.

У МІОК відмітили, що відзнака має привернути увагу до ролі українських родин діаспори у збереженні національної ідентичності, зміцненні глобальної української спільноти та підтримці України. Мета нагороди — також відзначити внесок українських родин діаспори у боротьбу за незалежність України, її розвиток та зміцнення міжнародних позицій. Автором дизайну відзнаки є Юрій Крукевич, автор логотипів Львова й інших міст України, а ще низки державних, культурних та освітніх установ.

Вандали пошкодили пам'ятник УПА в РП

■ Христина Подоляк

Польська поліція розшукує вандалів, які пошкодили пам'ятник воїнам Української повстанської армії (УПА) у с. Білостоку в Люблінському воєводстві. Зокрема, ідеться про пошкодження напису на пам'ятнику, встановленому на місці поховань українських воїнів, які в лютому 1946-го загинули в бою проти підрозділу НКВС. На обеліску зазначені імена 41 бійця.

Польські правоохоронці розслідують інцидент за статтями, що стосуються осквернення пам'ятника та місця поховання українських воїнів, розпалювання ворожнечі на національному ґрунті й умисного пошкодження майна. Це був уже не перший випадок наруги над меморіальним місцем. У липні ц. р. невідомі вже пошкоджували пам'ятник

та металеву конструкцію біля нього. Посольство України в Республіці Польща (РП) тоді різко засудило цей акт вандалізму й наголосило, що руйнування, осквернення чи навмисне пошкодження місць пам'яті є неприпустимими. Тоді дипломати також звернулися до польської влади із закликом установити причетних до злочину.



У Конгресі української молоді участь узяло майже 400 людей

■ Ірина Коляда

Майже 400 молодих українців із парафій єпархії Покрови Пресвятої Богородиці в Аргентині взяли участь у XXXV Конгресі української молоді. Захід відбувся у парафії Непорочного зачаття Пресвятої Діви Марії в Обері (провінція Місьйонес).

Конгрес став нагодою для молодих представників українських громад із різних куточків єпархії зустрітися, поспілкуватися та обговорити роль молоді в житті української спільноти. Цьогорічну зустріч присвятили християнському покликанню молоді людини та її участі в житті громади. Учасники слухали доповіді, брали участь у духовних роздумах і працювали в тематичних групах. Зокрема, спілкувалися про те, як залишатися свідка-

ми своєї віри в родині, під час навчання, професійної діяльності, у суспільстві та церковному житті. Окрему увагу під час конгресу приділили збереженню української мови, культури й традицій у громадах українців Аргентини. Молодь також обговорювала власну роль у продовженні життя українських спільнот і передачі їхніх традицій наступним поколінням.

Центральною подією стала Архиєрейська Божественна Літургія, яку очолив владика Даниїл Козлинський, єпископ єпархії Покрови Пресвятої Богородиці в Аргентині. Під час богослужіння учасники конгресу молилися за Україну й український народ, за мир і припинення війни, захист українських військовослужбовців, а також за всіх, хто постраждав унаслідок російської агресії.



ВЕБСЕРІАЛ ЗАФІЛЬМУВАЛИ В КРАЄЗНАВЧОМУ МУЗЕЇ

■ Зоряна Яремишин

У Чернівецькому краєзнавчому музеї зняли перший в Україні ігровий вебсеріал «Ніч у музеї». Таємниці краєзнавчого». Це п'ять коротких серій, що розповідають пригодницьку історію школярів Марка та Софії. Після закриття музею підлітки досліджують історію Буковини та шукають загадкові ключі.

За сюжетом, аби відкрити приховану кімнату Буковини, школярам потрібно знайти чотири ключі знань. Кожен із них веде героїв до нової історії, постаті або культурного символу краю. Подорожуючи залами музею, вони зустрічають видатних буковинців, дізнаються більше про символіку місцевої вишивки, потрапляють до Хотинської фортеці.

Усі події серіалу відбуваються в реальних музейних експозиціях. Оксана Чміль та Ольга Пуганова, авторки проєкту, розказали, що ідея створити такий вебсеріал для молоді виникла під час обговорень іншого культурного проєкту. «Ми працювали над проєктом Creative Democracy Boost у Чернівцях. Його реалізовує наша громадська організація «Лабораторія культурних досліджень». Під час роботи над ним подумала, що було би класно попрацювати над висвітленням і розкриттям теми музею. Тому й з'явилася думка показати музей не просто як сховище предметів, а як місце діалогу, відкриттів і живих історій», — поділилася Чміль.

Вебсеріал створили у форматі коротких горизонтальних відео для соціальних мереж. Ролі головних героїв виконали

чернівчани Карина Бойчук і Дмитро Малафеев. На підготовку до процесу витратили тиждень, саме фільмування тривало два дні, ще чотири дні знадобилося на обробку та продакшн відео.

У вебсеріалі п'ять серій. Перша оповідає про зустріч підлітків з Ольгою Кобилянською. У другій розкривають історію буковинської вишиванки. Третя — про Хотинську фортецю. Четверта описує історію Володимира Івасюка та Назарія Яремчука, а п'ята показує музейні фонди з експонатами. Над вебсеріалом працювала режисер Ольга Пуганова. «Ми отримали запит на популяризацію музею і вирішили зробити це в такому форматі, якого ще не було. Хотілося відійти від звичних форматів і показати музей по-новому — живим і сучасним», — зазначила вона.

■ Дзвінка Сагайдак

Кетрін Винник, голлівудська актриса українського походження, стала учасницею весільного заходу українського військового Дмитра.

Зірка серіалу «Вікінги» поділилася в Instagram фото з урочистості й розповіла, чому цей день став для неї особливим. Із нареченим акторка познайомилася цілком випадково. Пізніше Дмитро запросив її на своє весілля. Наразі чоловік захищає Україну на одному з найгарячіших фронтів, але навіть в умовах війни зміг створити

Винник відвідала весілля українського військового

сім'ю та одружитися з жінкою, яку кохає.

На святі молодят були присутні рідні, друзі й побратими Дмитра. «Для мене це велика честь — стати свідком такого важливого дня та відсвяткувати їхнє кохання», — визнала Кетрін. Весілля відбулося в атмосфері особливого українського колориту. Наречений і наречена, а також багато гостей були в національному вбранні, а під час святкування звучали українські пісні. Серед запрошених були і військові,

які нещодавно повернулися з російського полону.

За словами акторки, цей захід став ще одним нагадуванням про стійкість українців. Попри війну й труднощі люди продовжують мріяти про майбутнє, любити одне одного і будувати сім'ї. Кетрін уже не вперше демонструє підтримку Україні після повномасштабного російського вторгнення. Вона не раз відвідувала Україну й побувала в Ірпені, де на власні очі бачила наслідки російської агресії.

Русинка Сандра Ді

■ Софія Калина

Сандра Ді, при народженні Олександра Зак, американська акторка і фотомодель, здобула популярність завдяки втіленню на екрані амплуа інженю. Вона народилася в сім'ї Джона Зака та Мері Цимболяк і була їхньою єдиною дитиною. За лінією матері мала коріння карпатських русинів. Батьки, будучи підлітками, познайомилися на танцях у Російській православній церкві. Вони розлучилися, коли доньці було чотири роки.

Шлях у кіно дівчина почала у 12 літ як модель провідної агенції Нью-Йорка. У 15 зіграла першу роль. 1957-го дебютувала в кіно. 1958 року була відзначена премією «Золотий глобус». Пізніше здобула популярність виконанням ролей у фільмах «Імітація життя», «Гіджет»; тоді ж підписала контракт з кінокомпанією Universal Pictures. Разом із чоловіком — співаком Б. Даріном — узяла участь у кінофільмах «Приходь у вересні» (1961), «Якщо чоловік відповідає» (1962), «Це дивне почуття» (1965) та інших.

Американській авдиторії Сандра Ді відома як героїня серіалу про Таммі: «Таммі, скажи мені правду», «Таммі і лікар», «Візьми її, вона моя» та інших. З 1967-го, після розлучення з чоловіком, з'являлася лише в поодиноких фільмах — «Схід Марса-Матрух» (1971), «Загублений» (1983), натомість брала активну участь у телевізійних проєктах. В останні роки хворіла на тяжку хворобу нирок. Похована на



кладовищі Форест-Лаун м. Глейндела на Голівудських пагорбах.

Рік народження Сандри Ді іноді стає предметом суперечок. Приміром, у її документах про розлучення з Боббі Даріном, свідоцтві про смерть і на самому надгробку рік народження вказано як 1942-й. Сама ж Ді за життя згадувала, що 1960 року, коли вона одружилася з Даріном, їй виповнилося 18. Але син Ді Додд Дарін у своїй книзі Dream Lovers стверджує, що його мати народилася 1944-го, але його бабуся Марія сфабрикувала документи, щоб у Ді було більше шансів знайти роботу в ранньому віці.

ФОТОФАКТ

Автівки, що стали кінозірками



AMC Pacer Hatchback — Wayne's World



Aston Martin DB5 — GoldenEye

Артефакти Дубенського замку

■ Оріся Шиян

Під час досліджень довкола Дубенського замку археологи знайшли матеріал руської доби. Їхні дослідження ще раз доводять, що фортецю взяли будувати не на порожньому місці: знахідки свідчать про заселеність цієї території і в попередні століття.

Матеріали давньоруського часу датують приблизно періодом літописного міста Дубна. Дослідники знайшли бронзовий хрестик, наконечник ремня, пряслице. Кераміка від X до XIII ст. вказує на активну обжитість території, що пізніше стала подвір'ям замку.

Юрій Пшеничний, керівник досліджень, заклав два невеликі шурфи у центральній частині, щоб дослідити, яким було дорожнє покриття дворища від початку будівництва бастионного замку в перших десятиліттях XVII ст. Цим дорожнім покриттям ходили і їздили князі Острозькі та їхні спадкоємці.

Шурф заклали на відстані 10 м від в'їзної брами на території замку, що ніколи раніше не досліджували. Там виявили рештки дерев'яного настилу у вигляді дощок поверх горизонтальних колод, які датують першою половиною XVII ст. З-під землі дістали розвал керамічного горщика періоду будівництва замку. Як припускають

дослідники, знайдену посудину могли використовувати для забезпечення харчами будівничих. У другому шурфі дослідники натрапили на добре збережене мощення з вапняку. Кам'яну бруківку виклали на суглинок.

В оборонному рові замку археологи зафіксували раніше невідомі особливості конструкції першого мосту бастионного замку. Глибина рову на цій локації сягнула на 3,7 м нижче від поверхні теперішнього рову. Значна кількість річкових молюсків і черепашок свідчить про ознаки води в цьому місці.

Фахівці натрапили на опору старого мосту зі слідами реконструкції, імовірно, у середині XVIII ст., коли замок активно перебудовували. Для довговічності конструкції будівничі закріпили кам'яну опору дубовими жердинами. «Можна припустити, що відкопана опора — не єдина в цьому місці, й усі вони не були суцільними, а розташовувались попарно. І таких пар, імовірно, було до шести — вони не мали аркоподібного завершення, а представляли собою кам'яні стовпи. Дослідникам також відкрились дубові палі, які підтримували проміжки між кам'яними опорами», — розповіли вчені. Крім залишків кераміки давньоруського часу, там знайшли також люльку та срібний гудзик XVII ст. від кунтуша чи жупана, дрібну монету XVI ст., кераміку XVIII—XIX ст.



ПАЛАЦ БІЛЯ ЖОВКВИ СТАНЕ ВЛАСНІСТЮ ГРОМАДИ



■ Олег Дерев'яно

Львівський окружний адміністративний суд задовольнив позов прокурорів і зобов'язав Жовківську міську раду офіційно зареєструвати право комунальної власності на історичну пам'ятку. Раніше примі-

щення використовували як контору колгоспу, сільраду, бібліотеку, а останні роки там розмістилося відділення Укрпошти.

Унаслідок децентралізації палац передали на баланс Жовківської міської ради, відтак правові підстави для оформлення

комунальної власності виникли ще 2020-го. Проте станом на травень ц. р. відомості про це в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно так і не з'явилися. Суд визнав таку бездіяльність міськради протиправною. Адже офіційна реєстрація необхідна для забезпечення належного правового захисту історичної будівлі й зобов'язує громаду вживати заходів для її збереження.

Палац у с. Нова Скварява Жовківської громади є пам'яткою архітектури місцевого значення. 2025-го його внесли до Державного реєстру нерухомих пам'яток України як «Палац, 1708 р.». Нова Скварява має історію від кінця XIV — початку XV ст. Наприкінці XVIII ст. село придбала родина Болозів-Антоневичів зі Станиславова. 1807-го на місці колишнього оборонного двору львівський адвокат Йозеф Болоз-Антоневич збудував новий палац у класицистичному стилі. Навколо маєтку заклали парк, квітник і модринову алею, а в 1880-х рр. до нього проклали дерев'яний водогін.

Поет і священник Кароль Антоневич-Болоз, один із власників палацу, після смерті п'ятих своїх дітей займався благодійністю та відкрив у маєтку початкову школу і шпиталь. Будівля мала масивні підвали з мурованими склепіннями, білокам'яні сходи, мармуровий камін та інші історичні елементи інтер'єру.

Оцифрували справу Степана Бандери

■ Наталія Дуляба

У відкритому доступі з'явилась справа Степана Бандери часів його навчання у Львівській політехніці (1928—1932).

Відповідні матеріали оцифрував Державний архів Львівської області. Справа про Бандеру-студента написана польською мовою. У ній указано, що

майбутній голова проводу ОУН уступив до навчального закладу 1928-го на підставі матури (випускних іспитів) у гімназії.

У документі міститься фото Степана Бандери, зафіксовані дата та місце народження, національність і віросповідання, а також місце проживання його батька Андрія. В облікових картках перелічені предмети, які вивчав Степан Бандера на агрономічному

відділі. Серед них як базові дисципліни (математика, фізика, хімія), так і спеціалізовані (ґрунтознавство, селекція рослин, тваринництво, сільське господарство тощо).

Степан Бандера навчався на агрономічному відділі Вищої політехнічної школи до 1933 року, але так і не отримав диплома агронома, бо його ув'язнили за політичну діяльність.

Знайшли схований архів ОУН



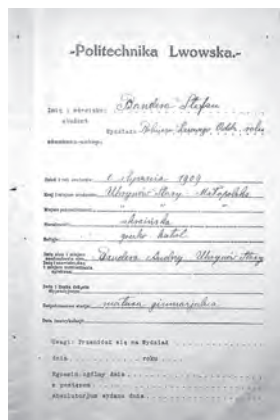
■ Андрій Підкуймуха

Нещодавно в лісі неподалік від с. Старі Скоморохи на Прикарпатті один чоловік виявив під шаром землі бідон, у якому, як з'ясувалося, зберігалися документи Більшівцівського районного проводу

Організації українських націоналістів (ОУН).

Пощастило Андріану Шагану зі с. Загір'я. Під час прогулянки лісом він випадково зачепив ногою дріт. «Цікавість перемогла, і під шаром ґрунту виявився запечатаний бідон, заповнений цінними історичними документами, переважно 1948—1949 рр.», — розповів він.

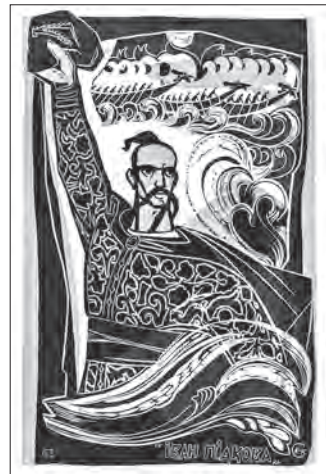
Для обстеження місця знахідки та безпечного вилучення архіву на місце терміново вирушила спільна робоча група археологів, які вже почали ретельний процес детального опрацювання знайдених матеріалів, адже ці документи вимагають особливого догляду.



ГРАФИНЯ, ЯКА МАЛЮВАЛА ГРАФІКУ

■ Ірина Коваленко

У радянські часи кожна четверта дитяча книжка, що виходила в Україні, була проілюстрована її роботами. Софія Караффа-Корбут належить до найвидатніших українських графіків. Її незвичне прізвище свідчить про шляхетне походження: батько мисткині мав шляхетний титул. Нині пам'ять про неї бережуть у рідному с. Куткорі художниці під Буськом. У сільській бібліотеці облаштували меморіальний музей, який водночас є художньою галереєю з її роботами.



«Іван Підкова». Ілюстрація до «Кобзаря» Тараса Шевченка. 1963 рік



Ілюстрації до «Лісової пісні» Лесі Українки

Проте народилася Софія у Львові. Після закінчення вчительської семінарії її мати не знайшла роботи і поїхала до Франції. Там познайомилася з майбутнім чоловіком, який працював на уряд. Однак матеріальні проблеми підштовхнули графа шукати щастя за океаном, а вагітна дружина залишилася сама.

Марія приїхала до Львова і 23 серпня 1924 року народила доньку, яку назвала Софія-Романа-Роксолана. Її хрещеним батьком був відомий видавець Іван Тиктор. Коли закінчилися заощадження, молода мати з донькою повернулася до рідного с. Куткора.

Після закінчення початкової школи в Куткорі Софія навчалася у жіночій

гімназії сестер василіанок у Львові, директором якої тоді був Василь Щурат, а викладала Олена Степанів. Найкращі учениці могли проводити літні вакації в Підлютому, літній резиденції митрополита Андрея Шептицького. Кажуть, що Софія вранці подавала митрополитові фрукти, а той показував їй свою мистецьку колекцію.

Малювати дівчинка любила з дитинства. Тому й обрала для навчання мистецькі заклади освіти. Училася в Державній мистецько-промисловій школі (тепер — коледж ім. Труша) та в Інституті прикладного й декоративного мистецтва (нині — Академія мистецтв) на відділі прикладної графіки.

Якийсь час Софія Караффа-Корбут працювала на Львівській кераміко-скульптурній фабриці, але найпильнішу увагу приділяла книжковій графіці, ілюструвала твори українських письменників і тісно співпрацювала з київським видавництвом дитячої літератури «Веселка» та львівським «Каменярем». Вона проілюструвала 66 книжок українських авторів, які вийшли загальним накладом понад 6 млн примірників.

Мисткиня найчастіше працювала в техніці ліногравюри, у якій зображення спершу вирізають на лінолеумі, а потім друкують. Це доволі складна робота, у якій використовують прес, але хімічні випари піді-



Софія Караффа-Корбут



Робочий стіл художниці

рвали здоров'я Софії. Створювати такі зображення вартувало чималих зусиль. Київська художниця Лариса Іванова називала Софію графинею від слова «графіка». Про батьківське походження Караффа-Корбут не любила згадувати, оскільки в радянські часи це було небезпечно.

Найвидатнішими її художніми серіями є ілюстрації до «Кобзаря» та інших творів Тараса Шевченка, «Лісова пісня» Лесі Українки й «Іван Вишенський» Франка. Проте два останні видання з її ілюстраціями вийшли аж після смерті мисткині — 29 листопада 1996-го.

Цікаво, що завдяки своїй творчості Софія відновила зв'язок із батьком.

Той побачив її роботи в Канаді й знайшов доньку через Червоний Хрест. Вони листувалися, але так і не побачилися: радянська «залізна завіса» не сприяла виїздам. У її житті залишалися мама й тітка, які виховували її разом. Заміж Караффа-Корбут не виходила, присвятивши своє життя мистецтву. Хату мами в Куткорі Софія віддала родичам, які повернулися зі Сибіру.

Поховали Софію Караффу-Корбут у тому ж с. Куткорі. На пам'ятнику зображена Мавка, а з другого боку — цитата художниці: «Я цінності ті марні давно перецінила і знаю: головне в житті є тільки віра, праця, честь і добра пам'ять по тобі, що теж живе недовго».

■ Орися Шиян

Що купували середньовічні модниці Володимира

Археологи нарешті опрацювали знахідки, які виявили 2025 року в так званому скарбі купця у м. Володимирі на Волині. Серед них є найбільше браслетів, а також інші прикраси. Детальне дослідження дає можливість вивчити середньовічну торгівлю, моду та ремесла. Про підсумки досліджень розповів Віктор Баяк, керівник археологічної експедиції Охоронної археологічної служби України.

За його словами, знайдений скарб складається із 907 браслетів, із яких 578 виявлені цілими, а 329 — реставровані з фрагментів. Браслети поділяються на 165 типів. Вони мають

гладку, виту або трапецієвидну форму, багату палітру кольорів — зелені, сині, бузкові, жовті, помаранчеві, золотисті в різних відтінках, а також різні розміри (діаметр виробів становить від 3,4 до 6,1 см).

Прикраси зберігали цілими серіями: деяких моделей є від п'яти до 36 однакових екземплярів. Це дозволяє археологам розглядати комплекс як речовий скарб, пов'язаний із торгівлею, а не просто як набір прикрас, що належали одній людині. Науковці отримали цілий «каталог» прикрас XIII ст.

Проте в скарбі були не лише браслети. Загалом учені виявили близько тисячі предметів та їхніх фрагментів, зокрема: масивний

хрест-енколпійон, який міг бути частиною облачення священника високого рангу; дев'ять бронзових і вісім мармурових натільних хрестиків; 18 ромбічних прехрик, оздоблених псевдозерню; п'ять срібних скроневих кілець; срібний перстень; бронзовий кистень; свинцеву накладку зі зображенням стилізованого сокола.

Скарб знайшли у великій фрагментованій амфорі, яку сховали під підлогою останньої зі 187 споруд, які досліджували на розкопці. Археологи вважають, що речі могли сховати під час монгольської навали на Володимир. «Цілком очевидно, що його залишили безпосередньо під час монголо-татарської Батие-

вої навали на центр удільного Волинського князівства наприкінці зими 1241 року», — певен д-р Баяк.

Галицько-Волинський літопис так змальовує ті події: «І прийшов він (Батий) до Володимира, і взяв його списом, і вибив його без пощади, так само і город Галич, і інших городів багато, що їм нема числа». Власником такого багатства, за припущенням дослідників, міг бути купець, який привіз речі на торжище до Володимира або ж утік із крамом на Волинь від війни.

Цінність цієї знахідки — у її цілісності та масштабі. Браслети були поширеною прикрасою міського населення Русі до монгольської навали, однак ар-

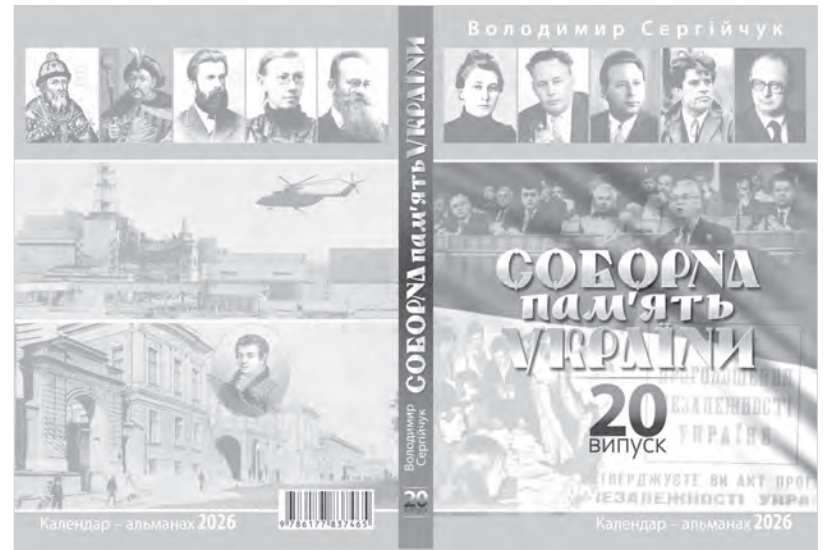


хеологи раніше знаходили зазвичай їхні фрагменти або поодинокі екземпляри. А тут дослідники вперше отримали велику вибірку, що дозволяє порівняти десятки різновидів прикрас між собою. «Скарб купця» є цінним джерелом для вивчення торгівлі та повсякденного життя княжого Володимира.

Соборна пам'ять України

Календар-альманах 2026

ПРОДОВЖЕННЯ. ПОЧАТОК У № 12—13, 16—26, 28—37



Подано текст без змін за виданням: Сергійчук Володимир. Соборна пам'ять України. Календар-альманах. 2026. — Вишгород: ПП Сергійчук М. І., 2025.

Проте національного моменту, навпаки, надано було не відповідно великого значення. Коротко кажучи, виходило так, що хоча українська радянська статистика людности (весь час я говорю тут про державну статистику) розвивалася й швидше, ніж статистика людности по інших радянських республіках, проте розвивалася значною мірою на ґрунті буржуазних концепцій про репродукції людности за буржуазною технікою відображення процесу в числових даних, за буржуазною методикою опрацювання цих даних.

Наведу тут найбільш яскраві приклади засміченості буржуазною ідеологією провідних думок, якими керувався беручи активну участь в побудові радянської демографії, виложено досить систематично в моїй статті «Современная демографическая статистика Украины», вміщеній в збірникові «Государственная статистика УССР (ее достижения и перспективы) в 1921—1925 г. г., виданому в 1925 році кол (ективом) ЦСУ УСРР.

Насамперед я дуже вузько та аполітично визначив саму демографію, говорячи, що особливим поглядом, під яким демографія вивчає людність на відміну від інших наук, є те, що в ній «...отдельный человек, а, следовательно, и население... рассматриваются прежде всего в качестве носителей известного количества жизни» (стор. 114). Через те, мовляв, демограф повинен оперувати лише з такими ознаками, які, нібито, безпосередньо впливають на кількість людського життя. На ґрунті тогочасної моєї «концепції» виникло, наприклад, таке твердження: «Принимая «класс» в качестве одной из причин, обуславливающих количество человеческой жизни, демограф дальнейшему изучению

ПРИМУС ДО ПОКАЯННЯ ЯК ОДНА З ФОРМ МОСКОВСЬКОГО ТЕРОРУ ЩОДО УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ

(ДО 135-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АРСЕНА ХОМЕНКА)

«класс» уже не подвергается» (стор. 115). І навпаки, за тою ж контрреволюційною, по суті, концепцією, виходило, що кількість людського життя, нібито насамперед «обуславливается так называемыми «естественными» свойствами человека, прежде всего возрастом, полом и расой» (стор. 114). Особливо яскраво виявилася шкідливість цієї «концепції» в моєму ставленні до закону населення. Я писав: «Надо полагать, что закон населения имеет по преимуществу исторический характер» (стор. 118). Отже ж, коли Марксом давним давно уже доведено, що безсумнівною демінтю доведено, що абстрактного закону людности не існує, я лише «припускаю» перевагу історичних моментів у законі людности. Аналогічних прикладів моєї залежності від буржуазної демографії й об'єктивно шкідливого нерозуміння задач і особливостей радянської демографії (а я міг би ці задачі розуміти далеко краще, коли б своєчасно й ретельно взявся вивчати класиків марксизму-ленінізму — Маркса — Енгельса — Леніна — Сталіна, коли б совісніше ставився до покладених на мене радянською владою обов'язків) можна в цій, свого роду програмовій статті, найти ще чимало.

Дуже шкідливо впливаючи на мою організаційно-практичну роботу, ці ще не викоринені, не ліквідовані залежності від буржуазної ідеології та націоналізму безліччю помилкових тверджень засмічували мою літературну роботу.

Я, наприклад, в своїх трактовках демографічних процесів на терені УСРР незрідко виходив про такі ж процеси по західноєвропейських державах, механічно провадив шкідливу й по суті безглузду аналогію поміж капіталістичними й соціалістичними країнами. Наприклад, в моїй статті «К вопросу об эволюции смертности на Украине» («Проф. Мед.», 1926, № 10) трапляється таке висловлювання: «...перемены в смертности женщин можно рассматривать, вообще говоря, как известное продолжение тенденций, действовавших еще до империалистической войны» (стор. 110), або ще таке твердження: «Эволюция нашей смертности более или менее аналогична эволюции ее во всей Европе, однако наибольшего сходства она достигла со странами, наиболее пострадавшими во время войны и в последующие годы» (стор. III) й т. д., багато ще в тому ж роді. Об'єктивно-контрреволюційна суть таких «тверджень» говорить сама за себе.

Цілком зрозуміло, що шкідлива плутанина в думках, або безпосереднє протягування думок, запозичених у буржуазній науки, ворожих марксоленіновій ідеології, найчастіше в мене зустрічається тоді, коли в своїх роботах я зачеплював національну проблему. Через те моя невеличка монографія «Національний склад людности УСРР» (Вид. Господ. України, Харків, 1931), писана у 1930 році, налічує особливо багато такого роду тверджень, що об'єктивно лили воду

на млин ворогів радянської влади. Уже на першій сторінці цієї книжки я зарекомендував себе читачам як людина, що аж ніяк не думає переменушувати «заслуги» М. Скрипника в опрацюванні національної проблеми. Моє засліплення було таким глибоким, а співзвучність моїх настроїв націоналістичним настроям частини української радянської (за зовнішніми ознаками) така велика, що я як теоретика національного питання ставив Скрипника слідом за Марксом, Леніном, Сталіном; більше того, я відзначав, що він, мовляв, успішно провадить «детальне опрацювання проблеми», зокрема щодо «накреслення загальної схеми студіювання та визначення її місця в цілій схемі марксіської соціології» (Нац. склад, стор. I). Розуміється, сказати таке міг тільки той, хто солідаризувався зі Скрипником в усіх його проявах українського націоналізму і в усіх його ухильницьких і псевдонаукових теоріях щодо національного питання.

Хто в теорії національного питання слідував провідним думкам Скрипника, той не міг принаймні не брати під якийсь сумнів думки справжнього представника марксизму-ленінізму, найбільш глибокого й послідовного сучасного теоретика, також і національної проблеми, який в ряді своїх робіт дав завершене її визначення огульного утворення всіма націями інтернаціональної за змістом пролетарської культури (розділ «Асиміляція націй»); він же все той же самий націоналізм так чи інакше

виявився в інших вигадках, різного роду дрібних зауваженнях, не чітких формулюваннях і т. і. Коротко кажучи, я хоч і не маючи жодних безпосередніх зв'язків або яких будь стосунків зі школою Скрипника, в цій своїй книжці дав численні зразки солідаризування з нею, бо до певної міри спільні ідеологічні позиції в минулому за умов відсутності будь-якого справжнього критичного ставлення до себе не могли не дати шкідливого, злочинного ефекту.

Заощаджуючи час читача, я не буду далі наводити приклади аналогічних моїх провин і лише візьму кілька слів, щоб чіткіше сформулювати суть моєї провини перед радянською владою в даному разі. Ідеологічні коріння цієї причини — великі рештки українського націоналізму в моїй свідомості, які довго жили вже і після того, як я розірвав організаційні зв'язки з українською контрреволюцією — з одного боку; до певної міри рештки ідеології дрібно-буржуазного соціалізму, ганебна спадщина від колишньої моєї належності до с. р. — з другого боку. Психологічні передумови моїх більших або менших провин і помилок — відсутність у мене досить критичного ставлення до самого себе, злочинне легковаження своїм обов'язком рішуче контролювати свою свідомість та підносити її невпинно на такий ступінь науки Маркса — Леніна — Сталіна, який необхідний для кожного сумлінного радянського наукового робітника.

Об'єктивні наслідки — ряд загублених можливостей піднести на вищі і більш відповідні завданням соціалістичного будівництва ступені практичну роботу в галузі державної статистики людности, скільки це від мене залежало та ряд шкідливих неправильностей в її побудові; засмічування

ряду моїх літературних робіт численними, найшкідливішими проявами ворожої радянській владі або чужій їй ідеології.

Але й для цілковитого звільнення від контрреволюційної ідеології, і для

створення потрібних для роботи психологічних умов, і для уникнення зазначеної вище шкоди для всієї державної статистики, в міру моєї участі в ній, і для уникнення ворожих тверджень в літературних

працях – для всього цього у мене було досить часу й можливостей. Достатньою мірою я почав використовувати ці можливості далеко пізніше, ніж слід було: тільки в роботах останніх п'яти приблизно років я уникаю

принаймні грубих помилок. За всі свої провини я рішуче себе засуджую, тим більше, що яких би сумлінних зусиль у поточній своїй роботі я не прикладав для того, щоби цілком відповідати вимогам, які

треба пред'явити чесному і активному радянському науковому працівникові, об'єктивні наслідки моїх старих провин не стануть менші.

Арс. Хоменко.
23 / II – 35.

«ГОТУЙМОСЯ Ж ДО ОСТАННЬОГО РІШУЧОГО БОЮ» (ДО 105-РІЧЧЯ НАКАЗУ СИМОНА ПЕТЛЮРИ ПОВСТАНСЬКИМ СИЛАМ УКРАЇНИ)

Після переходу Збруча в листопаді 1920 року Голова Директорії та Головний Отаман військ УНР Симон Петлюра ні на мить не припиняв своєї бурхливої діяльності. Йшлося насамперед про підготовку до повернення на рідну землю через звільнення її власною збройною силою з підтримкою широких народних мас Наддніпрянщини. З цією метою 9 лютого 1921 року він доручає інспекторові піхоти генерал-хорунжому Всеволоду Петріву в найкоротший термін об'їхати табори інтернованих у Польщі, ознайомитися з фактичним станом українських вояків і передати зібрані матеріали для вивчення до Вищої військової ради.

Одночасно Петлюра наказував у всіх таборах провести в двомісячний термін певний курс навчання козаків і відкрити школи для підстаршин. Обов'язковим для всіх був курс українознавства, причому особлива увага зверталася на вивчення рідної мови. Культурно-освітня праця мала здійснюватися паралельно з фаховою підготовкою.

Дізнавшись, що в таборах інтернованих перебувають колишні юнаки 1-ї та 2-ї українських військових шкіл, які з 1917 року не залишали служби в армії, відзначилися як герої на командних посадах, Головний Отаман запропонував надати їм перший старшинський ранг. Але, вважаючи, що до визвольної боротьби необхідно залучити не лише тих українських вояків, котрі перебували на теренах Польщі. У своєму спеціальному зверненні з цього приводу Петлюра пише: «Скрізь по світі порозкидала нас злая доля: і в Румунії, і в Болгарії, і в Сербії, і в Туреччині і навіть в далекому Єгипті... Скрізь ми є, і, як казали мученики-діди наші, є ми й там, «куди ворон кості не доносить...».

Порівнюючи новочасних синів України із запорожцями, котрих лиха доля не раз розкидала широкими світами, Петлюра зазначає, що й українським воякам довелося митарствувати, зазнаючи голоду й холоду, туги за рідними степами, хатинами та землею, рясно политим з дідапрадіа кривавим потом. Ще більшого суму й жалю завдавала думка про те, що на українських теренах панує

споконвічний ворог, який вивозить місцевий люд – батьків, сестер і синів до далекого Сибіру, а замість нього переселяє в Україну тисячі росіян...

Петлюра й уряд УНР вживали рішучих заходів для об'єднання козаків, розкиданих по чужих землях. З-поміж завдань, які стояли перед ними й старшинами, найважливішим було вчитись, щоб на руїнах більшовицької України побудувати нову, вільну, міцну і заможну державу. Вони мали повернутися до рідного краю освіченими, культурними людьми, підготовленими до творчої праці для добра вітчизни.

Насамперед Головний Отаман звертав увагу на те, аби мала змогу завершити своє навчання велика група українських студентів, яких національна революція кинула з навчальних аудиторій у фронтові університети. Наскільки важливим вважав Симон Петлюра питання підтримки українського студентства в еміграції, що він одразу ж після візиту до нього в Тарнів першого голови Союзу українських студентських громад у Польщі Тимоша Олесюка з товаришами 9 липня 1921 року написав листа до міністра освіти УНР Петра Холодного, адресуючи копію прем'єр-міністру і військовому міністру. Ознайомившись з постановами з'їзду представників студентських громад, Голова Директорії наголосив, що вони «свідчать і про глибоку любов нашого студентства до батьківщини, і про його бажання використати час інтернування для



Група старшин Генерального штабу Армії УНР у таборі українських інтернованих вояків у Каліші (Польща). Фото 1921 року.
Джерело: Віртуальний музей УНР

належної наукової підготовки для дальшої участі в боротьбі за нашу державність та будівництво держави. Влада державна повинна всіма силами сприяти такому настрою нашого студентства і допомогти реалізації його як явищу, відповідаючому завданням державного будівництва.

Тяжкий фінансовий стан, в якому зараз перебуває наш державний центр, стояв на перешкоді намірів Уряду в справі допомоги нашому студентству. Але Уряд мусить вишукувати засоби для полегдження цієї справи, якій в програмі нашого державного будівництва треба одвести одне з чільніших місць».

При цьому Головний Отаман був переконаний, що народ, натерпівшись знущань, «більше не вірить червоним катом, народ готується до бою. Не тільки на Україні, але у всіх кінцях бувшої Росії хвиля народнього гніву підіймається до найвищого ступіня. Наближається буря, яка змете раз назавжди катів з лиця землі. Уже чується наближення бурі...».

Упевненості в цьому додавали повідомлення, що надходили з України. Зокрема, з рідної для Петлюри Полтавщини. В одному

з них від 7 квітня 1921 року до нього зверталися члени Хорольсько-Золотоніського повстанського комітету з такими словами: «Надія у всій Полтавщині тільки та, що прийшла весна, зішло сонце, а за сонцем зійде і Петлюра, кажуть селяни...».

Тож Петлюра кидає клич: «Готуймося ж до останнього рішучого бою. Мусимо стати, як один до нього. Мусимо стати до бою організовано, скувавши себе залізною дисципліною».

Наказ ч. 2
повстанчим військам та населенню УКРАЇНИ
Повстанчий рух має своїм завданням нищити ворожу владу та її провідників і підготовляти ґрунт для своєї рідної законної влади УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ. Щоб запобігти руйнації народнього добробуту, яка завжди виникає під час боротьби та періоду безладдя, який буває в мент після повалення ворожої влади аж до зв'язку з урядом У.Н.Р., доконче необхідним являється, щоб в МЕНТ ПОВАЛЕННЯ ВОРОЖОЇ ВЛАДИ БУЛО УСТАНОВЛЕНО ЗАРАЗ ЖЕ ТИМЧАСОВУ УКРАЇНСЬКУ ВЛАДУ, відповідальну за лад і спокій до менту зв'яз-

ку з урядом У.Н.Р., А ТОМУ НАКАЗУЮ:

1. Кожному з командуючих повстанчими військами, котрий звільнив ту чи іншу територію від ворожої влади, оголосити, що повстанці ведуть боротьбу з чужоземною ворожою владою для встановлення влади У.Н.Р., національної, незалежної й демократичної української державності.

2. Встановити негайно місцеву владу:

а) в селах та невеликих містечках населенню обрати сільського чи містечкового голову (старосту), обраних подати до остаточного затвердження у волосну управу.

в) у волостях та містечках (не губерніяльних) командуючому повстанчими військами, звільнившому дану місцевість, призначити волосну чи мійську управу в складі голови та двох помішників його, одночасно з призначенням такої управи наказати їй в тижденьний строк скликати волосні чи мійські збори, на котрих має бути обрана нова управа. Склад обраної управи негайно подати на затвердження Повітовій управі.

Володимир Сергійчук
Продовження
у наступному номері

Пара вінчалася в затопленій церкві на Філіппінах

■ Ірина Коляда

Філіппінська пара укладала шлюб у затопленій унаслідок тривалих дощів церкві. Вода доходила до стегон молодят, проте вони все одно провели обряд і стали чоловіком і дружиною. Церемонія відбулася в парафії Святого Івана Хрестителя в Хаґоної.

Спершу парафія рекомендувала молодят відкласти весілля через ситуацію, але з огляду на особисті обставини вони вирішили не переносити церемонію і провести її всупереч усім труднощам. Нареченій довелося переробити сукню та вкоротити її, щоб не заважала під час проходження «водним шляхом».

Через відсутність електрики в церкві також використовували портативну колонку замість звукової системи. Та все ж декоратори не відмовилися від свого задуму й створили оформлення церемонії осо-

бливим і красивим, попри те, що пересуватися було важко: рівень води всередині храму сягав талії.

Весільний фотограф Мікко Рей Альфонсо розповів, що вперше став свідком весілля в затопленій церкві. «Вони кохають одне одного. Ніщо не могло зупинити їхній союз», — зазначив він.

У серпні ц. р. на Філіппінах спостерігали рясніші, ніж зазвичай, мусонні дощі, що спричинили зсуви ґрунту та раптові повені. Унаслідок негоди загинули 34 людини. Дощі на Філіппінах — звичне явище, адже в країні тропічний і екваторіальний клімат. Однак кількість опадів значно різниться залежно від сезону й регіону. Найбільше їх припадає на сезон дощів і тайфунів, що триває з червня по листопад. Цього року серпень і вересень стали найбільш дощовими місяцями сезону. Вже другий місяць на островах спостерігаються екстремальні опади, повені й активне формування тропічних штормів.



Єпархію в Скадовську очолив терорист

■ Василь Нетудихата

Учасника війни проти України призначили керувати єпархією Російської православної церкви (РПЦ) на тимчасово окупованому лівобережжі Херсонщини.

Мова про архимандрита Йосифа (Ігоря Пашенцева) із російського Тамбова. Нового клірика висвятив особисто патріарх РПЦ Кирило. Так звана Скадовська єпархія РПЦ була створена 27 грудня 2023 року незаконним рішенням синоду Російської православної церкви. До її складу уві-



йшли церкви Олешківського, Голопристанського, Каланчацького, Скадовського та Чаплинського «муніципальних округів».



Єпископ Мак-Кейґ

У КАНАДІ КАПЕЛАНИ НЕ ГОВОРЯТЬ ПРО БОГА

■ Юстина Зарваниця

Нові настанови для Канадських збройних сил обмежують можливість згадувати Бога під час офіційних заходів. Військовий ординарій Скотт Мак-Кейґ попередив, що ця справа виходить далеко за межі армії. На його думку, вона може стати прецедентом для визначення місця релігії в суспільному просторі.

Нові правила стосуються не лише військових капеланів різних конфесій, а й інших осіб, які проводять духовні роздуми під час офіційних заходів, пов'язаних із діяльністю держави. Від них вимагають утримуватися від висловлювань, що містять посилення на Бога.

Влада пояснює, що йдеться про повагу до свободи совісті й різноманітності переконань військовослужбовців. Однак єпископ Мак-Кейґ звернув увагу на те, що для віруючої людини духовне життя, його сенс і мета нерозривно пов'язані з Богом. Тому вимога усунути релігійні посилення може поставити капеланів у ситуацію, що суперечить їхньому сумлінню.

Він наголосив, що суперечка насправді стосується розуміння світськості держави. На думку влади, нейтральність не повинна означати усунення релігії з публічного простору, а має забезпечувати місце як для віруючих, так і для невіруючих. «Для декого це означає свободу від релігії. Для нас йдеться про свободу релігії або невіри, тобто про захист свободи та можливості її виражати», — зазначив військовий ординарій.

Єпископ побоюється, що правила, запроваджені у війську, можуть створити прецедент для інших державних установ. Тому питання стосується не лише того, як капелан має провести військову

церемонію, а й того, яке місце релігії матиме в суспільному житті Канади.

Протест не є лише позицією католиків. Ординарій бере участь у міжрелігійному комітеті, що опікується військовим душпастирством у Канаді. Його члени хочуть продовжувати діалог із владою, вимагаючи такої моделі світськості, яка справді захищатиме свободу совісті.

Єпископ Мак-Кейґ розглядає теперішню суперечку як частину значно глибшої трансформації західних суспільств. За його словами, за дуже короткий час занепала модель, у якій християнські цінності, мораль і бачення людини були природною точкою відліку для суспільного життя. «Ми перебуваємо в новому контексті. Це світський контекст. Християнський світ минув. Ми перебуваємо в процесі нового визначення місця релігії в суспільному житті», — зауважив він.

Однак це не означає, що християни повинні залишити публічний простір. Владика бачить серед канадських військово-службовців зацікавленість Богом і прагнення практикувати свою віру. Він також згадав про обіцянку сучасної культури, згідно з якою відсунення релігії мало б принести людині більше свободи та самореалізації: «Просвітництво давало обіцянки: позбудьтесь Бога — і матимете більше свободи, більше радості й більше самореалізації. Та сталося навпаки».

Попри критику нових правил єпископ хоче продовжити перемовини з владою. Адже в державних інституціях є люди, готові вислухати аргументи й ще раз переглянути ці настанови. Мета полягає в тому, щоб знайти рішення, яке поважатиме різноманітність і водночас дозволить капеланам відповідати на реальні духовні потреби канадських військово-службовців.

■ Марко Стріха

Папа Римський сподівається, що останні дипломатичні контакти за участю представників президента США Стіва Віткоффа та Джареда Кушнера допоможуть відновити перемовини й наблизити мир в Україні.

Папа сподівається, що перемовини наблизять мир в Україні

Він заявив, що співчуває українцям, які роками живуть в умовах війни, страху та руйнувань.

Лев XIV знову закликав припинити бойові дії та створити умови для

дипломатичного врегулювання. А також висловив надію, що зусилля, докладені останніми днями для відновлення перемовин, дадуть конкретний результат і відкриють шлях для подальшої дипломатії.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ЗА КОРДОНОМ

■ Лана Світ

Міністерство освіти і науки (МОН) України затвердило Типову програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які викладають предмети й інтегровані курси українознавчого компонента в освітніх осередках за кордоном. Вона допоможе вчителям організовувати навчання українських дітей у багатомовному та мультикультурному середовищі, адаптувати навчальні матеріали до скорочених освітніх програм, оцінювати результати навчання та підтримувати зв'язок учнів з українською мовою, культурою, історією.

Типова програма розрахована на громадян України, які викладають предмети й інтегровані курси українознавчого компонента в 5—9 класах у суб'єктах освітньої діяльності, розміщених за кордоном.

Потреба в такій програмі зумовлена особливостями навчання українських дітей за межами країни. Учні можуть мати різний рівень володіння українською мовою, одночасно навчатися за українською та іноземною освітніми програмами, а також потребувати додаткової

психологічної, мовної та соціокультурної підтримки. Учителі своєю чергою мають узгоджувати зміст навчання з державними стандартами України та водночас враховувати освітній контекст країни перебування.

Типова програма спрямована на розвиток професійних компетентностей, необхідних для якісної реалізації українознавчого компонента за кордоном. Під час навчання педагоги опрацюватимуть: нормативні й організаційні засади навчання українських дітей за кордоном; особливості реалізації скорочених освітніх програм українознавчого компонента; методики роботи з учнями, які мають різний мовний досвід і рівень володіння українською; способи адаптації навчальних програм, матеріалів і завдань; викладання української мови, української літератури, історії України, громадянської освіти та географії України; підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами; формувальне та підсумкове оцінювання; створення українського мовно-культурного середовища; використання цифрових освітніх ресурсів і технологій штучного інтелекту; взаємодію з батьками, українськими громадами та закладами

освіти країн перебування. Загальний обсяг програми становить 60 годин, або два кредити Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи. Вона містить два змістові модулі — «Організаційно-методичні засади навчання та супроводу українських дітей за кордоном» і «Викладання предметів та інтегрованих курсів українознавчого компонента в закордонному освітньому просторі», а також підсумкові заходи.

Програма передбачає роботу з матеріалами Всеукраїнської школи онлайн, державними електронними репозитаріями, електронними підручниками, навчальними посібниками й іншими відкритими освітніми ресурсами.

Особливу увагу зосередили на практичній підготовці педагогів. Учителі навчатимуться створювати адаптовані робочі аркуші, інтерактивні вправи, дидактичні ігри, навчальні кейси, хрестоматійні збірки й інші матеріали для диференційованого навчання.

Типову програму оприлюднять на платформі «Вектор». На її основі вчителі зможуть розробити власні програми та відкрити набір на навчання. Термін дії Типової програми становить п'ять років із дня її затвердження.

СКУ та МОН обговорили підтримку української освіти

■ Софія Калина

Підтримка української освіти за кордоном, зміцнення українських шкіл і підтримка вчителів стали ключовими темами зустрічі делегації Світового конгресу українців (СКУ) з Андрієм Бутенком, міністром освіти і науки України, у Києві. Останній запевнив, що державна освітня політика щодо підтримки української освіти за кордоном буде збережена.

Серед ключових питань учасники обговорили зарахування педагогічного стажу вчителям, які після 24 лютого 2022 року виїхали з України й працюють в українознавчих закладах, а також законодавче визначення поняття «український освітній осередок за кордоном».

Також йшлося про участь у підвищенні кваліфікації не лише освітян з українським громадянством, а й громадян інших країн українського походження, створення сучасної платформи з адаптованими навчальними матеріалами для освітніх потреб діаспори та лобювання пред-

мета «Українська мова як іноземна» у школах країн перебування українців.

Окремо учасники зустрічі торкнулися стратегії розвитку світового українства та партнерства з діаспорою. «Мусимо готувати своїх дітей, давати патріотичне виховання, щоб вони могли захищати історичну правду», — наголосив Павло Грод, президент СКУ. А Любов Любчик, голова Світової координаційної виховно-освітньої ради СКУ, зазначила: «Наше спільне завдання — зберегти кожну українську дитину в українському просторі за кордоном».



Школа архітектури замість складу

■ Катерина Ячук

У Кембриджі (штат Массачусетс) колишній Metropolitan Storage Warehouse перетворили на новий корпус Школи архітектури та планування Массачусетського технологічного інституту (MIT). Цю будівлю відкрили 1894 року. Проте MIT придбав її 1962-го, і до 2015 року її вже не використовували як склад.

Ідея дати нове життя цій будівлі виникла в керівництва школи наприкінці 2010-х рр. Для реалізації цього задуму інститут залучив архітектурну студію Diller Scofidio + Renfro (DS+R), що спеціалізується на адаптивному повторному використанні структур (зокрема, на створенні

парку High Line у Нью-Йорку). Ремонтні роботи, якими керувало бюро Shawmut Design & Construction, фінансували випускники й інші спонсори.

Через те що споруда має історичний статус, усі зовнішні зміни узгоджували з містом. Архітекторам удалося оновити інтер'єр, покращити циркуляцію повітря та наповнити простір світлом через нові ділянки скляних стін, адже частину стін довелося демонтувати. У новій будівлі розмістилися Департамент архітектури, Департамент міських досліджень і планування, Центр передового урбанізму ім. Нормана Б. Левенталю та Морнінгсайдська академія дизайну. А ось інші підрозділи школи залишилися на своїх попередніх місцях у кампусі.

ФОТОФАКТ



Наслідки прильоту по корпусу Національного університету харчових технологій у Києві під час занять.



КОРОТКО

Кікбоксинг

Українці вибороли одну золоту та дві бронзові медалі на Кубку світу з кікбоксингу WAKO у Будапешті (Угорщина). Участь у ньому взяли 3062 спортсмени зі 47 країн. Переможцем змагань став Андрій Мочурад, який здобув золото у дисципліні Full contact у ваговій категорії до 63 кг. Бронзові нагороди вибороли Олександр Болтишев — Light contact, до 69 кг, і Сніжана Вінниченко — K-1, до 48 кг.

UFC

Данило Донченко упевнено переміг Пунахеле Соріано в межах турніру UFC Fight Night 287 у Парижі (Франція). Поединок пройшов усі три раунди й завершився одностороннім рішенням суддів — 30-27, 30-27, 29-28. Уже в першому раунді українець проявив ініціативу і двічі відправив суперника в нокдаун. Другий раунд відбувся у спокійнішому темпі. І лише в третьому американець зумів перевести бій у партер, однак користі йому це не дало.

Формула

Олександр Бондарев переміг на етапі Регіональної формули в Італії. Він упевнено лідував від старту до фінішу протягом усіх 15 кіл, у підсумку випередивши Емануеле Олів'єрі, лідера чемпіонату, на 0,443 с. Цей дебютний для 17-річного юнака заїзд зробив його першим пілотом в історії України, якому вдалося здобути перемогу в перегонках серії Формули.

Дзюдо

Українці успішно виступили на міжнародному турнірі з дзюдо Cracow Judo Open 2026 у Кракові (Польща). У категорії кадетів U-18 вони здобули дві бронзові медалі. Захар Гундер посів третє місце у ваговій категорії до 73 кг, а Артем Косіцький — до 60 кг.

Трагедія

На Харківщині провели щорічний забіг «Шаную воїнів, біжу за Героїв України». Росіяни атакували місце проведення цього заходу касетною ракетою «Іскандер-М». Загиноюло троє людей, серед них один поліціант.

ФОТОФАКТ

Росіяни знищили спортивний клуб Еліни Світоліної у Києві.

ДОСЯГНЕННЯ
ДІАМАНТОВОЇ ЛІГИ

■ Марко Стріха

Олег Дорошук виграв бронзу у стрибках у висоту в межах фіналу Діамантової ліги в Брюсселі (Бельгія). За медалі у фіналі турніру, крім українця, боролися також олімпійський чемпіон Джанмарко Тамбері, срібний призер чемпіонату світу (ЧС) 2026-го в приміщенні Ерік Портільйо, призер молодіжних ЧС та Європи Матеуш Колодзейський, американець Джувон Гаррісон, Ромейн Бекфорд із Ямайки та бельгієць Томас Кармой.

Усі спортсмени подолали стартові 2,16 м, а на 2,21 м першим вибув бельгієць. Олег ці дві планки подолав із першої спроби, як і наступну — 2,25 м. До українця приєдналися Тамбері та Гаррісон, які також стрибнули без помилок, і

Колодзейський, якому знадобилися всі три спроби, а от Бекфорд і Портільйо вибули на цьому етапі.

На 2,28 м поляк взагалі розігнався та зумів подолати цю позначку з першої спроби, чого не змогли зробити його опоненти.



Услід за ним цю планку взяв лише Гаррісон, а Тамбері після першої помилки дві останні спроби переніс на 2,31 м, та подолати не зміг і розділив третє місце з Дорошуком.

У секторі стрибків у висоту також виступили дві українки: Ярослава Магучіх та Ірина Геращенко. Тріумфувала на турнірі австралійка Елеанор Паттерсон. Її боротьба за перше місце передбачала протистояння

з Ярославою, яка реально претендувала називатися «діамантом».

Суперниці змагалися за статус першої спортсменки на висоті 2,01 м. Австралійці не складо труднощів у трьох спробах подолати цю висоту. А оскільки українка не змогла похвалитися успіхом у трьох спробах, то фінал турніру виграла її суперниця. У Магучіх лише 1,99 м, однак це дозволило їй стати срібною призеркою.

■ Іван Заторський

Українська кіберспортивна команда B8 сенсаційно обіграла французьку команду Vitality та вийшла в плейоф найпрестижнішого кіберспортивного турніру — Esports World Cup 2026. Поединок завершився з рахунком 2:1. українці могли б і закрити суперників із рахунком 2:0, однак віддали ініціативу на першій мапі Mirage і поступилися в овертаймах. Проте вже на виборі суперника Inferno вирвали перемогу з рахунком 9:3. А наостанок розгромили титулованого опонента на десайдері Dust2.

Своєю чергою сербська команда Team Spirit з українцем у складі здобула перше місце на кіберспортивному турнірі The International із Dota 2. Переможці турніру отримали 1 421 873 USD із загального призового фонду в сумі 3 345 665 USD. У фіналі зустрілися команди Team Spirit і Team Vision. Матч

грали до трьох перемог, він закінчився з рахунком 3:2.

Загалом на The International змагалися 16 команд із 9 країн. Серед гравців було шестеро українців, у т. ч. у фіналі зустрілися Ілля Мулярчук (Yatoro) у складі Team Spirit та Володимир Міненко (No[o]ne) у складі Team Vision. Для

Успішний кіберспорт



Іллі це стало третьою перемогою на турнірах серії The International, попередні перемоги були 2021-го та 2023 року. Він також став

гравцем з найбільшою кількістю перемог на The International, разом із колегою Магомедом Халіловим (Collapse).

Мирний старт у ЛЧ

■ Роман Журба

Донецький «Шахтар» розійшовся миром із нідерландським ПСВ у першому турі загального етапу Ліги чемпіонів (ЛЧ) — 1:1. Команда Арди Турана вийшла вперед у компенсований до першого тайму час. Після виграного єдиноборства в центрі поля Ісак Сілва віддав передачу на Глейкера Мендозу. Останній змістився з флангу в центр і фірмовим ударом у дальній кут відкрив рахунок.

Господарі поля відновили рівновагу на старті другої половини зустрічі. На 48-й хвилині вони скористалися провалом «гірників» в опорній зоні, а Сержиньо Дест потужним ударом завершив

атаку після пасу Армандо Обіспо.

В UEFA визнали цей результат закономірним, та коротко зробили висновки щодо матчу. «ПСВ знову не вдалося здобути перемогу в першому турі

ЛЧ. Востаннє їм вдавалося розпочати турнір із трьох балів ще в сезоні 2015/2016 (перемога 2:1 над «Манчестер Юнайтед»). «Шахтар» діяв компактно та дисципліновано,

забив чудовий гол, а після перерви, коли чемпіони Нідерландів посилили тиск, самовіддано захищався. Нічия стала справедливим результатом», — зазначила пресслужба UEFA.

ДОСЛОВА

UEFA і Конфедерація футболу Північної та Центральної Америки, а також зони Карибського моря (КОНКАКАФ) мають на меті створити власний міжнародний турнір. Вони взяли собі за мету спільно створити власну Лігу націй на противагу турніру FIFA. Змагатися у новому турнірі запросять усіх своїх 96 членів. Змагання для команд планують проводити

раз на два роки. Часом проведення матчів групового етапу стане осіння міжнародна павза, плейоф проводитимуть під час весняної перерви, а Фінал чотирьох відбуватиметься в червні. Організації планують зробити спільний бюджет для розподілу прибутків від турніру. Можлива нова Ліга націй уже зацікавила Азійську конфедерацію футболу.

ЯКУ ОЛІЮ ОБРАТИ ДЛЯ ЗДОРОВОГО ХАРЧУВАННЯ

■ Олександра Баландюх

Олії є практично на кожній кухні, та навколо них досі тривають суперечки: яка з них корисніша? Чимало людей вважає, що найкорисніша оливкова, соняшникова нібито шкідлива через омега-6 жирні кислоти, лляну — треба додавати в раціон через омега-3, а гарбузовій взагалі приписують лікувальні властивості.

Чим багаті й корисні ці олії, розповіла Ольга Дорош, консультантка зі здорового харчування й авторка книжки «Що і скільки їсти». «Олії — це передусім джерело жиру, а відрізняються вони насамперед співвідношенням різних жирних кислот. Жири є джерелом енергії, входять до складу клітинних мембран, беруть участь у засвоєнні жиророзчинних вітамінів А, D, Е та К. Деякі жирні кислоти також є попередниками біологічно активних речовин, зокрема ейкозаноїдів, які беруть участь у регуляції запальних та інших процесів в організмі», — зазначила вона.

Та жири бувають різні. Для здоров'я серцево-судинної системи важливо не просто контролювати їхню кількість, а й звертати увагу на їхній баланс у раціоні. Більшу частину жирів, які ми споживаємо, мають становити ненасичені (рідкі рослинні олії, горіхи, насіння, оливки, авокадо, жирна риба тощо), а на насичені (жирне м'ясо, масло, сало, смалець і пальмову, кокосову олію тощо) повинна припадати менша частка раціону. «Оливкова олія, особливо extra virgin,

містить головню мононе- насичену олеїнову кислоту, а також поліфеноли й інші біологічно активні сполуки, які сприяють поліпшенню серцево-судинного здоров'я та помічні при інших хронічних захворюваннях. Саме тому оливкова олія є одним із характерних компонентів середземноморського типу харчування, що асоціюється з кращими показниками серцево-судинного здоров'я», — пояснила д-р Дорош.

Вона є джерелом вітаміну Е, який допомагає захищати клітини організму від пошкодження, підтримує роботу імунної системи та здоров'я шкіри. Але важливо не перетворювати її на «суперфуд». Оливкова олія не спалює жир, не детоксифікує організм і не робить автоматично будь-яку страву здоровою.

Її перевага передусім у складі жирних кислот та біологічно активних сполук, а також у тому, що може замінювати джерела насичених жирів. Її використовують не лише для салатів. Надається для запікання, тушкування та інших способів приготування їжі на помірних температурах.

Соняшникова олія багата на поліненасичену ліно-

леву кислоту — омега-6, а також містить вітамін Е. «Омега-6 часто отримує кепську репутацію через твердження, що викликає запалення. Однак сам факт наявності омега-6 не робить продукт шкідливим. Важливо, щоби, крім соняшникової олії, були й інші джерела жирів у раціоні: десь вона, десь оливкова, і регулярно споживати горіхи, насіння, жирну рибу», — поділилася лікарка.

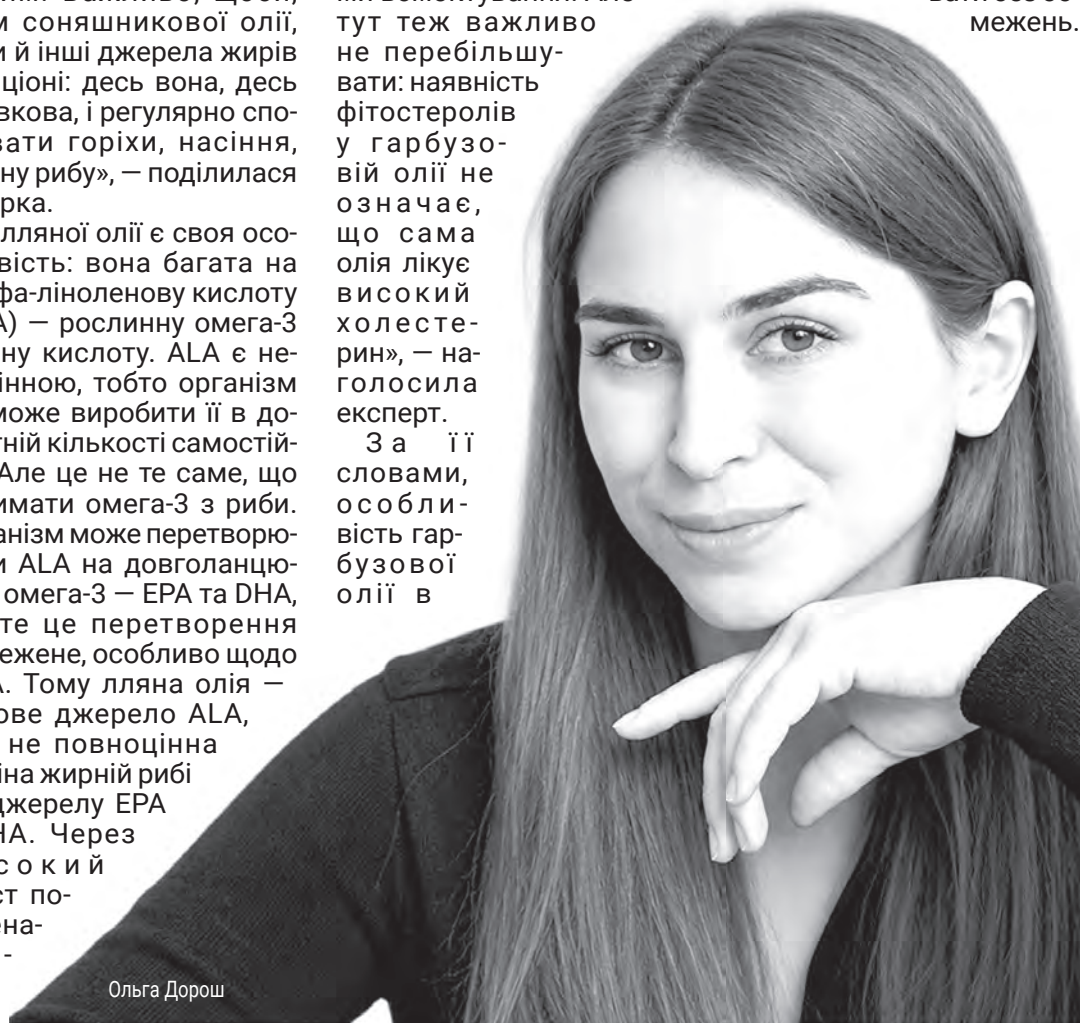
У лляної олії є своя особливість: вона багата на альфа-ліноленову кислоту (ALA) — рослинну омега-3 жирну кислоту. ALA є незамінною, тобто організм не може виробити її в достатній кількості самостійно. Але це не те саме, що отримати омега-3 з риби. Організм може перетворювати ALA на довголанцюгові омега-3 — EPA та DHA, проте це перетворення обмежене, особливо щодо DHA. Тому лляна олія — чудове джерело ALA, але не повноцінна заміна жирній рибі як джерелу EPA і DHA. Через високий вміст поліненасичених жирних кислот

чених жирних кислот лляну олію зазвичай використовують у готових стравах: додають до салатів, каш, овочів. Зберігати її варто, захищаючи від світла та надмірного тепла.

Гарбузова олія містить переважно ненасичені жирні кислоти, а також вітамін Е й інші біологічно активні сполуки. Серед них — токоферолі, фітостеролі, фенольні сполуки, каротиноїди та сквален. Їхня кількість може відрізнятися залежно від сорту гарбуза та способу виробництва олії. «Фітостеролі — це природні рослинні сполуки, структурно схожі на холестерин. Вони можуть зменшувати всмоктування холестерину в кишківнику, оскільки конкурують із ним за механізми всмоктування. Але тут теж важливо не перебільшувати: наявність фітостеролів у гарбузовій олії не означає, що сама олія лікує високий холестерин», — наголосила експерт.

За її словами, особливість гарбузової олії в тому, що вона має насичений горіховий смак. Саме тому добре працює як добавка до салатів, готових овочів, каш чи інших страв. А от твердження, що гарбузова олія чистить печінку, виводить токсини чи лікує десятки захворювань, не мають достатньої клінічної доказової бази.

Д-р Дорош запевнила, що не обов'язково мати на кухні всі чотири олії, хоч різні олії дають різні смаки, різний склад жирних кислот та деякі різні біологічно активні речовини. При використанні олії необхідно врахувати, що будь-яка олія є калорійною. Жир містить близько 9 ккал на 1 г, тому не варто сприймати оливкову, лляну чи гарбузову олію як продукт, який можна вживати без обмежень.



Ольга Дорош

■ Віра Хмельницька

Якщо ви часто прокидаєтеся вночі чи довго намагаєтеся заснути, це може бути ознакою безсоння.

Медики наголошують, що про хронічне безсоння ідеться і тоді, коли проблеми із засинанням чи підтриманням сну виникають щонайменше тричі на тиждень і тривають три місяці або довше. Якщо порушення сну тривають менше як три місяці, мова про короткочасне безсоння. Із цієї проблеми мають клопотати приблизно 10—15 % людей. Експерти зі сну підкреслюють, що безсоння

Якщо не можете заснути вночі

можуть спричиняти багато різних факторів. Серед них генетика, стан здоров'я та спосіб життя. Якщо у вас безсоння або проблеми зі сном і ви намагаєтеся покращити свій сон, експерти кажуть, що одна вечірня звичка може мати значення: лягати спати в один і той самий час щовечора.

Шаліні Паруті, американський фахівець із внутрішньої медицини, пояснила, що часта зміна графіка сну здатна збільшити ризик безсоння. Адже нерегулярний час сну може надсилати суперечливі сигнали до мозку. За її словами, звичка лягати спати й про-

кидатися щодня приблизно в один і той самий час допомагає сформувати стабільний режим сну.

Такий графік підтримує здоровий сон і зміцнює природний цикл сну та неспання організму — так званий циркадний ритм. Завдяки цьому тілу легше «зрозуміти», коли настав час засинати, а коли — прокидатися.

«Стабільний циркадний ритм допомагає організму вчасно виробляти й вивільняти гормони, які готують його до сну. Для людей із безсонням підтримання цього природного ритму може сприяти

формуванню здорового режиму сну та полегшити засинання», — відзначила д-р Паруті.

Дотримання послідовного графіка сну не лише допомагає легше заснути. Дослідження засвідчують, що узгодження графіка сну з природним циркадним ритмом покращує якість сну та денну бадьорість. «Дотримання регулярного графіка сну може навчити ваш мозок природним чином відчувати більшу втоми перед сном, тому вам не доведеться щоночі намагатися заснути. Це важливо для людей, які страждають на безсоння. Адже

лежання в ліжку без сну протягом 20—30 хвилин є поширеним і дратівливим симптомом», — зауважила Крісті Юссеф, лікарка сімейної медицини.

Регулярний режим сну також допомагає закріпити інші звички, що сприяють якісному відпочинку. Приміром, коли ви дотримуетесь сталого часу відходу до сну, вам легше уникати пізніх прийомів їжі й алкоголю, обмежувати вживання кофеїну й не спати вдень надто довго. Варто також менше користуватися гаджетами перед сном, а ще подбати про комфортні умови в спальні — прохолоду, темряву й тишу.

APPLE VISION ДОПОМІГ ПРИСКОРИТИ ОПЕРАЦІЇ

■ Зоряна Павлюк

Дослідники з Каліфорнійського університету в Сан-Дієго (штат Каліфорнія) з'ясували, що використання гарнітури Apple Vision Pro як основного дисплея під час операцій на слізних протоках може суттєво скоротити тривалість хірургічного втручання. У проведеному дослідженні операції із застосуванням гарнітури виконували в середньому на 19 % швидше, ніж із традиційним монітором.

У дослідженні проаналізували 32 ендоскопічні операції з усунення закупорки слізних протоків. У половині випадків хірурги використовували Apple Vision Pro, що передавала відеосигнал з ендоскопа безпосередньо в поле зору лікаря. Це дозволяло працювати, не відводячи погляд на окремий монітор, зберігаючи природне положення голови й тіла протягом усієї процедури.

Результати засвідчили, що середній час операції із застосуванням Vision Pro становив 34,4 хв, тоді як використання традиційного монітора вимагало в



середньому 42,7 хв. При цьому всі втручання в обох групах завершилися успішно й без ускладнень.

У дослідженні взяло участь п'ятеро хірургів, і всі вони повідомили, що віддали б перевагу роботі з Apple Vision Pro. За їхніми словами, гарнітура зменшувала фізичне навантаження і допомагала знизити розумову втому під час операцій. Автори роботи також зазначили, що використана система

виявилася компактнішою та дешевшою за традиційний комплекс моніторів, який зазвичай застосовується в операційних.

Попри обладдйливі результати, дослідники наголошують, що робота має попередній характер. Для остаточного підтвердження ефективності використання Apple Vision Pro в хірургії необхідні масштабніші клінічні випробування з більшою кількістю учасників.

Магнітопотяг розігнався до швидкості літака

■ Роман Журба

У Китаї прототип магнітопотяга досяг рекорду, розігнавшись до швидкості літака. Після розгону він плавно зупинився менш ніж за 200 м. Маглев масою 1110 кг розігнався до 800 км/год всього за 5,3 с. Випробування проводили на спеціальному треку завдовжки 1 км у китайській провінції Хубей.

Цей заїзд став уже третім за останні шість місяців, коли випробувальна платформа встановила новий світовий рекорд із розгону магнітного потяга на короткій дистанції. Тести підтвердили, що досягнення надвисоких швидкостей не перешкоджає контрольованому гальмуванню. Випробування доз-



волили перевірити низку ключових технологій, зокрема, передачу енергії великої потужності в перехідних режимах, електромагнітного тягу, керування левітацією на високих швидкостях, точне позиціонування та аварійне гальмування.

На відміну від звичайного потяга, експериментальний апарат не використовує колеса для руху рейками. Він переміщається на

магнітах, що не дає тертя, а електромагнітна хвиля рухає його вперед, немов «гігантська рогака».

Колія спроектована з точним вирівнюванням, відхилення від якого не перевищують 0,5 мм. Передбачається, що цю технологію можна використовувати не лише у транспортних цілях, а й для запуску ракет і винищувачів.

Попри те, що концепція такого транспорту виникла давно, її масштабному розвитку завадили технічні й економічні чинники. Наразі маглев не здатен використовувати наявну транспортну інфраструктуру, однак розробляють проекти, що передбачають розміщення магнітних елементів між рейками звичайної залізниці або безпосередньо під дорожнім полотном.

Гакери зламали 4,5 тис. криптогаманців

■ Іван Заторський

Гакери зламали більш ніж 4,5 тис. апаратних криптогаманців Coldcard і викрали біткоінів приблизно на 86 млн USD. Нещодавно канадська компанія Coinkite, яка випускає Coldcard, офіційно підтвердила наявність критичної вразливості й попередила користувачів, що частина гаманців могла бути скомпрометована.

У компанії припустили, що знайти проблему зловмисникам міг допомогти штучний інтелект (ШІ). «Вихідний код Coldcard завжди був відкритим і загальнодоступним, тож нам нічого не залишається, як припустити, що хтось використав ШІ для аналізу попередніх версій прошивки й натрапив на цю вразливість», — заявили в Coinkite.

Водночас виробник визнав, що власна перевірка результату не дала. «Ми використали одну з найкращих моделей ШІ для перевірки коду, але вона не виявила цієї помилки», — зазначили в компанії. За словами інженерів фінтех-компанії Block Inc., проблема полягала в механізмі створення seed phrase — секрет-

ної послідовності слів, яка відкриває доступ до криптогаманця. Через недоліки генератора випадкових чисел ці фрази в окремих випадках ставали передбачуваними. Зокрема, під час створення ключів використовували наперед визначені дані, серед яких і серійний номер пристрою.

Coinkite вже випустила оновлення прошивки, що усуває вразливість. Coldcard належить до так званих холодних криптогаманців, що працюють без постійного під'єднання до інтернету. Саме тому їх багато років уважали чи не найбезпечнішим способом зберігання криптовалют. Цей інцидент став одним із найгучніших випадків компрометації пристроїв такого типу.

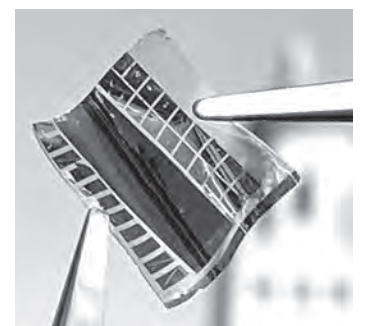
Надтонкі сонячні панелі

■ Олег Садовий

Учені з Китайської академії наук зробили важливий крок у розвитку сонячної енергетики, створивши новий тип перовськіт-но-органічних тандемних сонячних елементів. Під час випробувань розробка продемонструвала коефіцієнт перетворення енергії на рівні 28,4 %, а після 625 годин безперервного освітлення зберегла близько 90 % своєї початкової ефективності.

На відміну від традиційних кремнієвих панелей, які є важкими й дорогими у виробництві, нова технологія ґрунтується на багат шаровій структурі. Кожен шар у таких елементах відповідає за поглинання певної частини сонячного спектра, завдяки чому система ефективніше використовує світло й виробляє більше енергії.

Однією з головних проблем перовськітних сонячних батарей раніше



була їхня нестабільність. Щоб вирішити цю проблему, дослідники додали спеціальну світлочутливу речовину TDB. Вона допомагає зробити структуру матеріалу більш однорідною під час виготовлення, а під дією сонячного випромінювання зміцнює межі кристалів перовськіту, захищаючи їх від руйнування.

За словами дослідників, завдяки своїй тонкості та легкості нові панелі можуть знайти широке застосування. Їх можна буде інтегрувати у фасади хмарочосів, використовувати в «розумному» одязі, а також установлювати на супутниках і космічних апаратах, де вага обладнання має критичне значення.

ГОРОСКОП ІЗ 17 ДО 23 ВЕРЕСНЯ



Овен (21.03—20.04)

Вам варто трохи впорядкувати життя: дати лад робочим «хвостам», документам і всьому, що з часом накопичилося та переросло в купу невирішених проблем. Але не лякайтеся, ви зможете. Лишень тримайте фокус на щоденних завданнях і робочому графіку. Бо зараз не час для хаосу у стилі «якось воно буде». Організм також натякає: режим і турбота про себе — речі, про які не варто забувати. Тиждень просто створений для побачень, флірту та примирення після дрібних сварок.



Телець (21.04—21.05)

Тиждень почнеться легко, красиво й творчо — майже так, як ви любите. Але незабаром доведеться повернутися до робочого режиму. Та є хороша новина: ви отримаєте непоганий прибуток. Тому будьте готові до крутих поворотів долі. Презентуйте свої ідеї і не соромтеся демонструвати, на що здатні. Додайте до свого графіка трохи руху: прогулянки, спорт, танці або хоча б розтяжку після дня за ноутбуком. Зараз час романтики, легкого флірту й того самого настрою «а чому ні?».



Близнюки (22.05—21.06)

Виникне багато домашніх справ і водночас творчий підйом. Звучить як ідеальний баланс: спершу створити затишок, а потім вирушити підкорювати світ. Вам може хотітися зайнятися ремонтом, побутом або питаннями нерухомості. Але сон, павзи й психологічне перезавантаження — ваші головні союзники. Удалими будуть тихі вечори з рідними. А потім — більше побачень, яскравих емоцій і нових знайомств.



Рак (22.06—23.07)

Цей тиждень буде теплим і домашнім, навіть якщо справ і клопотів навколо стане більше. Спілкування, короткі поїздки, затишок у домі — ось що наповнюватиме вас силами. Період також удалий для навчання, оформлення документів і важливих розмов. Вечірня прогулянка, улюблений серіал, чай і трохи тиші іноді працюють краще за найгеніальніші поради. Близькі люди стануть вашою опорою. Бережіть свій емоційний стан.



Лев (24.07—23.08)

Найближчі дні дадуть вам енергію, упевненість і бажання діяти. Але все ж не забувайте: устигнути все — не єдина мета життя. Особливо коли організм уже натякає на перевтому. Енергії, звісно, вистачить, але не витрачайте її всю завчасно. Тиждень ідеально пасує для формування бюджету, планування прибутків і перемовин. Ви буквально будете сяяти — й оточення це помітить. Ваша впевненість і харизма особливо привертатиме увагу, тож не дивуйтеся новим компліментам і знакам симпатії.



Діва (24.08—23.09)

Зараз ваш зоряний час. Ви чітко бачите цілі, легко знаходите потрібні слова й можете збагнути навіть найзаплутанішу ситуацію. Особливо добре ви помічатимете деталі, які інші можуть пропустити, — це допоможе уникнути помилок і вигідно презентувати свої ідеї. Тобто все, як ви любите. Максимально використовуйте свою уважність: підписуйте угоди, проводьте перемовини, плануйте важливі кроки й не бійтеся брати на себе більше відповідальності.



Терези (24.09—23.10)

Вам ніби натиснули кнопку «увімкнути харизму». Нові ідеї, зустрічі й можливості відбуватимуться одна за одною, лишень встигайте обирати найцікавіші. Проте краще не форсувати події, не соромтеся взяти павзу. Працуйте у своєму темпі, завершуйте старі справи й дайте собі трохи відпочити. Відпочинок зараз — не слабкість, а заряд енергії. Ходіть на побачення, оновлюйте гардероб, приймайте компліменти. Ваш магнетизм буде на максимумі.



Скорпіон (24.10—22.11)

Ви опинитесь у центрі уваги, і дуже доречно. Хочеться оновлень, яскравих вражень і трохи магії у звичайних днях. Зараз хороший час для командної роботи, зустрічей і спільних проєктів. Та заплануйте час і для себе. Дозвольте собі хоча б ненадовго вимкнути режим «треба» й зайнятися тим, що додає задоволення. Навіть кілька годин без поспіху допоможуть зняти напругу, відновити сили й повернутися до справ у кращому гуморі.



Стрілець (23.11—21.12)

Ваша діяльність може вимагати максимального залучення. Зате на обрії з'являться нові люди, команди й проєкти, які зроблять ваше життя значно цікавішим. Удалими будуть розмови з керівництвом, важливі заяви й активні кроки в кар'єрі. Проте тримайте баланс: активна робота не повинна з'їдати весь ваш час. Розширюйте коло спілкування, ходіть на події та не ігноруйте запрошення друзів. Нові знайомства можуть виявитися значно цікавішими, ніж ви очікуєте.



Козеріг (22.12—20.01)

Ви зможете зміцнити позиції у роботі, навчанні й особистому житті. Ваша зібраність зараз особливо цінна, але дозвольте собі іноді контролювати не все. Якщо давно хотіли заявити про себе — саме час це зробити. І не жертвуйте нормальним харчуванням заради робочих дедлайнів. Кава замість обіду — це не стратегія. Цікаві знайомства можуть трапитися в подорожі, на курсах або навіть у робочому листуванні. Не відгороджуйтеся від нових людей лише тому, що вони здаються «не вашим типажем».



Водолій (21.01—19.02)

Час почне розставляти все по місцях, особливо у фінансових питаннях. Удасться вирішити питання, пов'язані зі спільним бюджетом, виплатами чи інвестиціями. Це може відкрити перспективний напрям. Вам захочеться нових знань, поїздок і горизонтів. Найкращий спосіб перезавантажитися — змінити атмосферу. Навіть коротка мандрівка за місто допоможе видихнути й повернути собі енергію.



Риби (20.02—20.03)

Вам допоможуть розставити крапки над «і» у стосунках і фінансах. Спершу — чесні розмови, потім — рішення, які можуть відчутно змінити життя на краще. Головними стануть партнерство, угоди та юридичні питання. З'явиться більше енергії для спорту й нового режиму. Не обов'язково одразу записуватися на марафон — почніть хоча б із регулярних прогулянок і нормального сну. Не відкладайте теми, які давно хотіли обміркувати. Зараз час для важливих розмов про почуття, спільне майбутнє та довіру.

Світлана Таланова

И	Д	Р	О	К	І	В	А	Л	К
П	А	Р	Т	И	Т	У	Р	А	Б
О	Е	Т	Н	А	К	С	И	Д	А
Д	Р	Н	О	Т	И	Р	А	Б	С
К	Л	А	В	І	А	Т	У	Р	А
Л	М	І	О	Н	А	Р	П	О	С
А	Д	О	М	І	Н	А	Н	Т	А
Д	Т	Е	Ц	Ь	Л	А	Ф	І	Ф
В	О	К	А	Л	І	С	Т	С	А
О	Н	А	І	П	Е	Т	Р	О	Ф

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: баритон, бас, дискант, до, домінанта, клавіатура, клавікорди, лад, мі, партитура, ре, сі, сопрано, фа, фальцет, фортепіано. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 37: гармидер.



У Мексиці встановили кулінарний рекорд

■ Сніжана Непийпиво

У Мехіко, столиці Мексики, на місцевому ярмарку приготували велетенську торта (традиційну канапку). Досягнення зафіксували у Книзі рекордів Гіннеса. Спершу судді виміряли загальну довжину торта, а потім гігантський сандвіч розрізали на сегменти та зважили на великих промислових вагах. Мегаторта мала завдовжки 100 м і важила 1570 кг. Рекорд віднесли до категорії «Найбільша порція сандвічів, викладених у суцільну лінію».

Для приготування гігантської канапки місцеві кухарі використали понад 50 видів начинок. Серед них — шинка, тушкована свинина, стейки в паніровці, ковбаса, квасоля, морепродукти й навіть м'ясо дикого кабана. Основа для торта — болільйо. Це традиційний мексиканський білий хліб, схожий на французький багет. Він має хрустку скоринку та ніжну й

пухку м'якоть. Традиційно торта доповнюють різними місцевими соусами: гуакамолем, сальсою та моле (густий і складний соус, який готується кілька годин і може містити десятки інгредієнтів). Після того як представники Книги рекордів Гіннеса провели всі контрольні вимірювання, велетенський сандвіч розділили на порції та роздали відвідувачам ярмарку.